

DIN
CUPRINS

Pagina 2

- ACTUALITATEA PENTRU TINERET
- Enescu inedit
- Noutăți la Teatrul Mic
- Lecturi fundamentale: Dulce Românie
- Manuscriptum nr. 3/1988

SALA
DE
LECTURĂ

■ ÎN SPIRITUL MAGISTRA-

- LEI EXPUNERI A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU
- CONDIȚIA ȘI CONȘTIINȚA TINARULUI SCRIITOR
- Patrie, iubire eternă

Pagina 3

Paginile 6-7

- Poeme de Ion Beldanu
- Proză de Jacob Florea
- Debut proză: Olivia Sireanu și Romeo Șurliu
- Poemele adolescenței: Ariana Bălașa
- Secvențe lirice: Mircea Șoncuteanu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

tinerețului

Anul VIII

Nr. 49 (376)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

10 decembrie

1988

Angajare revoluționară

Innoitoare transformări de dimensiuni grandioase care caracterizează devenirea complexă a patriei, desfășurate sub înțeleapta îndrumare a celui mai iubit fiu al națiunii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui activitate exemplară în edificarea României contemporane constituie pildă luminoasă pentru noi toți, reprezintă generos și mobilizator indemn de muncă și creație pe drumul făuririi socialismului și comunismului pe pământ românesc. Avind în fruntea sa pe marele erou al României socialiste, genialul ctitor de țară nouă, națiunea noastră a pășit pe drumul împlinirilor glorioase, într-o epocă de remarcabile realizări politice, sociale și economice, epocă pe care noi toți o numim, cu fierbinte recunoștință și justificată mândrie, „Epoca Nicolae Ceaușescu”. Partidul, secretarul său general, s-au preocupat continuu de dezvoltarea puternică a forțelor de producție pe întregul cuprins al țării și, în același timp, de crearea și perfecționarea cadrului organizatoric capabil să asigure o cit mai largă participare a tuturor oamenilor muncii, în tripla lor calitate de proprietari, producători și beneficiari, la soluționarea democratică a problemelor construcției socialismului, la elaborarea și înlăptuirea politicii partidului. Eveniment înscris cu litere de aur în viața politică a țării, eveniment de o excepțională însemnătate în viața comuniștilor, a întregii noastre națiuni, ședința comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, a dezbătut probleme de o fundamentală importanță pentru stadiul actual al societății socialiste românești și perspectivele dezvoltării sale viitoare, pornind de la necesitatea legic-obiectivă a unei analize științifice, pe principiile materialismului dialectic și istoric, ale socialismului științific, a glorioaselor prefaceri revoluționare de pînă acum și a stabilit noile obiective strategice ale întregii activități „SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC”

(Continuare în pag. a II-a)

Fulgurări

Satul natal

Lumină ești a ochilor mei
Și dragoste a inimii mele —
Sat al copilăriei
Și al tinereții.
Ocrotit în palma cîmpiei,
Împodobit cu ghirlande de stele
Și hărăzit cu bogății neprețuite
Cînd mă sleiesc virtuțile vieții,
La tine caut alinare
Și din fîntînile-ți prelinpezi

Speranța zilei noi o sorb.
Cînd bucuria inimă-mi inundă
Și buzele îmi înfloresc în cîntec,
Eu mă întorc statornic iar la tine
Să respirăm aceeași fericire —
Tu, leagăn al meu preacurat,
Și poartă-nscrisă-n veșnicie.

DRAGA MIRIANICI

„Izvorul viu al realității”

Înainte de a aparține unei formule artistice sau unui motiv avuime, creatorul de artă aparține poporului său și istoriei acestuia. Andrei Mureșanu a scris „Deșteaptă-te române!”. Vasile Alecsandri a scris „Hora Unirii”. Mihai Eminescu a scris „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!”. George Coșbuc a scris emoționanta „Scrisoare de la Muse-Im Selo”. Tot atîtea momente de referință în literatura română și tot atîtea strălucite jaloane istorice. Noi, cei de astăzi, cei care înrădăcim cuvintele să călătorească spre soare, închinîndu-le patriei și poporului, avem nobila menire să transpunem în operele noastre acest „izvor viu al realității”, cum îl numea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Reflectarea acestei realități românești, atît de bogată și de profundă, înseamnă pentru cel care scrie îndeplinire unei înalte datorii de inimă și conștiință, un gest ce se include în amplul efort de edificare a societății

noastre noi, socialiste, și a omului nou. Ne amintim îndemnul de a sorbi apa „din izvoare, iar nu din ulcioare”, concisă și strălucită exprimare metaforică a unui gând patriotic. Sîntem, aici — sîntem fiecare un gând și un zbor al patriei. Și aparținem cu tot ce durează în vecie ființa noastră. În jurul nostru prind contur, există, se desăvîrșesc atîtea sîpte de referință, încît simțim imboldul de a le conferi o expresie artistică pe măsură. Eroii acestui timp revoluționar sînt în apropierea noastră, îi vedem, îl auzim și încercăm să le dăruim opere în care să se recunoască. Nu uităm nici o clipă că, așa cum frumos și adevărat spunea un poet român, eroii sînt „contemporani mereu cu toți urmașii”. Să le dăruim așadar cîntecul nostru sincer și să fim ai timpului nostru.

DIANA BARBU

Limbajul poetic sau „muzica de idei”

Printre poeziile postume ale lui Mihai Eminescu există una, foarte interesantă în întregime, dar care intrigă mai ales prin versul care-i dă și titlul: *Stam în Ierastea susă*. Un vers pe gustul nostru, al cititorilor acestui sfîrșit de veac, pentru că mărturisește că se poate de convingător libertatea poetului față de formele limbii într-o epocă în care abia se experimentase folosirea, uneori căzută, a limbii curente în tiparele canonice ale versului, ale poeziei. Folosesc cuvîntul *libertate* nu în sensul de rebel față de normă, ci în acela de disponibilitate exprimată. Eminescu ajunge în poezie la forme ale limbii de neimaginat pînă la el și chiar multă vreme după

Responsabilitatea față de Eminescu

el. În deplină cunoștință de cauză, el nu experimenta, el căuta variante ale expresivității canonice. Pentru că, trebuie spus, Eminescu nu are tentații experimentării ludice — dacă o face, o face în rare momente, pe ciorne sau în variante pe care nu le-a destinat publicării și asupra cărora nu a revenit, fie din lipsă de interes, fie din fatală lipsă de timp. De aceea, în opera poetului român nu sînt de căutat jocuri fulminante, împerecheri hazardate sau îndrăznele ludice, încercări cu unghia a vreunei sonorități stridente sau măcar neobișnuite a coardelor limbii, ci invenții în marginea unui canon. Canonul este al versului și al bunului simț lingvistic. În plus, să notăm eforturile constante de „a cristaliza ideea cit mai aproape de momentul genic”. (G. Călinescu). Pe de o parte Eminescu este tributar poeziei romantice sub semnul căreia s-a format, gândirii metafizice dar exacte în limba germană; pe de altă parte, lucru fundamental, el are sentimentul că așază o temelie a poeziei românești sau, mai exact spus, o temelie a limbajului poetic românesc. Dintr-o asemenea perspectivă, totul, chiar și invențiile temerare, trebuie să aibă aerul temeinic al oricărei citirii, să spună frumos ceva fundamental în limba română. Poetul este creatorul unui cosmos, este un erou întemeietor, care pune ordine în lume și

PETRE RĂILEANU

(Continuare în pag. a III-a)

Carte

Cenaclu

În cadrul ultimei ședințe de lucru a cenaclului „Nichita Stănescu”, al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din Capitală, condusă de criticul Victor Atanasiu, a fost prezentată antologia din opera poetică a poetului al cărui nume îl poartă cenaclul realizată și publicată în cadrul colecției „Arcade” a Editurii Minerva de Cristian Moraru (care a fost prezent la manifestare). De asemenea a fost prezentat, de către redactorul de carte, Nelu Oancea, volumul de versuri publicat de Viorel Cozma la Editura Eminescu, „După amiaza unui cîntec”. În cadrul lecturilor de atelier au citit Mona Vălcăeanu, Ticu Ion Ionescu, Simion Buia (poezie) și Fănică N. Gheorghe (proză).

Teatru

Animație

Sub egida Universității culturale-științifice din București, în curind se va inaugura un nou curs, **Arta teatrului de animație**, organizat în cadrul secției de marionete-păpuși pe sfori și păpuși de mină. Cursul adresat celor care doresc să se inițieze în tainele teatrului de animație, se va desfășura la Teatrul Tândărică, sub conducerea unor păpușari de frunte ai teatrului (F.L.P.).

Noutăți

la Teatrul Mic

● În câteva din spectacolele Teatrului Mic s-au produs, recent, citeva înlocuiri actoricești, spectatorii avînd, astfel, prilejul de a aplauda pe Ion Pavlescu în rolul profesorului Bernigrădeanu din „Mitică Popescu”, pe Eusebiu Ștefănescu în rolul lui Sicinius Velutus din „Coriolan” și al ofiterului 2 din „Niște țărani”, pe Ion Lupu în rolul Cancelarului din „Ivona, principesa Burgundiei” și pe Marius Ionescu în rolul din „Amurgul burghez”.

● Se află în ajunul repetițiilor generale viitoarea premieră a Teatrului Mic, intitulată **ASTĂ SEARĂ STAU ACASĂ. Un om — un spectacol**: Ștefan Iordache. Este vorba de un recital actoricesc avîndu-l protagonist pe Ștefan Iordache în postura de „actor total”, într-un spectacol de satiră contemporană realizat cu mijloacele „cabinetului”. Autorii textului sînt Toni Grecu Arhire și Dorin Antonesi.

Regia este semnată de Silviu Purcărete, scenografia de Nicolae și Mihaela Ularu, foto-

grafiile de Paul Agarici, mișcarea scenică de Roxana Colceag, iar muzica aparține lui Nicu Alifantis (G. N.).

Evocări

La Muzeul Nottara continuă seria evocărilor din teatru. De data aceasta, tema manifestării a fost personalitatea artistei **Constanța Demetriad**, acțiunea desfășurîndu-se la sediul muzeului, în ziua de 7 decembrie a.c. (F.P.)

Muzică

Enescu inedit

Două lucrări inedite, aparținînd marelui compozitor George Enescu, au fost cîntate în primă audiere la Conservatorul de muzică „G. Dima” din Cluj-Napoca. Excepționala descoperire se datorează pasiunii neobosite a cercetătorilor de la Cabinetul de muzică de pe lângă Biblioteca Academiei Române. „Sonata neterminată pentru pian și violoncel” și „Andante con moto” sînt cele două lucrări valorificate de conservatorul clujean. De remarcat că primele 202 de măsuri aparțin marelui muzician român, fericit completate, de la măsurile 203—230, de Hans Türk (F. POPA).

Pinocchio — 300

Din 1881, „GIORNALE PER I BAMBINI” („Ziarul copiilor”) a început să publice aventurile unei marionete — Pinocchio. Abia după peripeții care au durat trei ani, Pinocchio a devenit un băiat adevărat. De atunci, întâmplările sale au fost traduse în toate limbile, s-au făcut numeroase filme și spectacole de teatru. Versiunea Teatrului „Ion Creangă” din București a intrunit, încă de la premieră, frumoase aprecieri. Comentatorul teatral al publicației „L'Arena di Verona” subliniază că „regia lui Cornel Todea a găsit calea pentru a ajunge la imaginația copiilor, angajîndu-i citeodată direct în acțiune, împletind cu înțelepciune bucăți muzicale, cîntece, dialog și reinnodind astfel magia transformării sărmanei păpuși de lemn într-un copil adevărat, iubit de părinți”.

S-a jucat, de curînd, reprezentarea cu numărul 300. Povestea lui Carlo Collodi a avut și acum prospețime, fiind urmărită cu maximă atenție de publicul de toate vîrstele.

Alături de celelalte spectacole ale teatrului, „Pinocchio” se recomandă, mai departe, ca o frumoasă lecție de subliniere a semnificațiilor aparte ale dragostei, sacrificiului și datoriei împlinite. (A. BUNESCU).

„Urzicuța”

Acesta este titlul unei micro-reviste pline de haz, editată, în luna noiembrie, de Cenaclul umoriștilor vilceeni. În cele patru pagini aflăm rubrici diverse: „Felicitări cu zîmbete”, spuse cu înțeles adinec despre umor (Shakespeare, Shaw, Marin Preda, Tudor Mușatescu), „Vitrina literară” (un comentariu la „Ce mai faci...?”, ultima carte apărută a lui Valentin Silvestru), „Șarje amicale în perimetrul Thaliei”, „Centenar Eminescu” (cuprinzînd proverbe populare românești culese de sufletul și pana Poetului), „Cinemat și... epigramă” etc. Epigramele, caricaturile, vorbele de și cu duh conferă individualitate literară „Urzicuței”. Colaborează: Mihai Constant, Ion Predescu, Nichi Ursei, Traian D. Lungu, M. Bulugea, Nicolae Mois, Alecu Sanda, George Achim, Teodor Barbu, Mariana Mustăța, Maria Tufeanu.

Manuscriptum

nr. 3/1988

Foarte interesant, recent apărut număr 3/1988 al revistei „Manuscriptum” include în summar text de o largă arie tematică, sub semnătura unor nume de prestigiu ale literaturii române, între care reținem: Gheorghe Șincai, Petru Maior, Samuil Vulcan, Vasile Moga, Samuil Micu, Al. Christofi, Onisifor Ghibu, în scrieri grupate sub genericul „Unirea — națiunea a făcut-o”; Sextil Pușcariu și Lucian Blaga într-un

„Dialog epistolar”; din „Arhiva contemporană”: Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Constantin Noica, Sergiu Al. George; Mihail Sorbul, Dimitrie Stelaru, Dan Botta, Victor Papilian, la „Măști Thaliei”; Marin Preda, Matei Milo, Victor Ion Popa, Aurel Maican, în „File de album”; Mircea Eliade și „Pașiunea esului”; un „Dosar”, Octavian Goga; la „Scriitorii români în arhive străine” — Ion Minulescu, iar la „Scriitori străini în arhive românești” — C. Tucci. Un fișier bibliografic și o bogată iconografie sporesc înalta tinută a acestui număr, realizat de un colectiv redacțional alcătuit din Fănuș Băleșteanu, Adrian Bota, Diana Cristev, Ruxandra Mihăilă și Manuela Tănăsescu. (G.N.).

Lecturi fundamentale

Dulce Românie

„Familia” lui Iosif Vulcan, revistă ce apărea în secolul trecut la Oradea și se intersecta benefic și emoționant cu cele mai tinere constelații ale poeziei de pe tot teritoriul românesc, intră pe ușa cea mare a istoriei literare în momentul întîlnirii cu poezia eminesciană. La numai 17 ani, Mihai Eminescu scrie unul dintre vibrantele sale poeme patriotice, țigărite ca un gheizer fierbinte din sufletul-i de adolescent. Deci, sîntem în 14 aprilie 1867 cînd apare un nou număr din „Familia” cea atît de generoasă cu viitorul poeziei române și atît de grijulie cu numele acesteia. „Familia” lui Iosif Vulcan împletește cununi de lauri și mirt pentru cei aflați, în poezie, tineri ca aștrii. Poemul eminescian „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, apare, deci, acum 121 de ani și-n toată această perioadă ferice gloria versurilor incantatorii a însoțit gloria patriei. Poetul cel tinăr și genial s-a dovedit un vizionar. Intuiția-i la fel de genială, pășind pe pod de metafore, s-a rotunjit într-un vis adevărat ce-mplinește timpul și spațiul numit Românie. 32 de versuri memorabile, pe firul unei tradiții avînd profilul unui relief înalt, muntos. În 1855, Negruzzi a publicat în „România literară” poema „Eu sînt român”, iar Bolintineanu, tot în acele vremi de început de istorie nouă, scria „Țară de mari fapte, țara mea frumoasă”. Alecsandri avea să contribuie și el, substanțial, la renașterea, repunerea în tipare a acestei emoții. Un pisc, însă, conturează Mihai Eminescu în „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”. Primele 9 versuri și ultimele 8 din poemă au o rezonanță ce nu se va stinge niciodată în veac: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, / Țara mea de glorie, țara mea de dor? / Brațele nervoase, arma de țărîe, / La trecutu-ți mare, mare viitor! // Viața în vecie, gloriei, bucurie, / Arme cu țărîe, suflet românesc, / Vis de vitejie, fală și mindrie, / Dulce Românie, asta ți-o doresc!”

Angajare revoluționară

(Urmare din pag 1)

politico-organizatorice în vederea transunerii în viață a hotărîrilor Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului, a magistralului Program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre noi culmi de progres și civilizație. Eroiul drum de luptă parcurs sub conducerea partidului a confirmat pe deplin ideea că numai în condițiile în care partidul se identifică și exprimă interesele și aspirațiile cele mai înalte ale poporului său, el își poate îndeplini cu cinste misiunea istorică ce îi revine, poate asigura realizarea opțiunilor deci-

sive, cardinale ale celor ce făuresc, prin gînd cutezător și faptă de conștiință revoluționară, istoria. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Acum, cînd evocăm drumul parcurs și analizăm activitatea din trecut, ținînd seama de tot ceea ce s-a realizat în toată această perioadă, trebuie să spunem cu deplină satisfacție că Partidul Comunist Român a demonstrat că reprezintă singura forță politică din istoria îndelungată a patriei noastre care s-a identificat cu interesele întregii națiuni și a acționat, cu întreaga răspundere, pentru a asigura ridicarea continuă a României la un nou nivel, tot mai înalt, de dezvoltare eco-

nomică și socială, de bunăstare și fericire a poporului”. Magistrala Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie un vast program de muncă și viață pentru întregul nostru popor, pentru tinăra generație, și reprezintă o nouă și strălucită contribuție la îmbogățirea tezaurului teoriei și practicii revoluționare. Puternic mobilizată de orientările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, toți oamenii muncii din patria noastră își exprimă, zi de zi, faptă cu faptă, angajarea revoluționară deplină în marea operă de construcție a socialismului și comunismului în România contemporană.

— Am reținut preocuparea de a avea, în colectivul pe care-l conduceți, lucrători cu o bună pregătire profesională. Cum reușiți?

— Prima condiție este să le placă meseria de librar care implică seriozitate, corectitudine, amabilitate și solicititudine. Apoi, librarul trebuie să cunoască bine tot ceea ce intră în depozitele centrului, să fie, cu alte cuvinte, la zi, în măsură să informeze și să ofere. În acest sens am inițiat chiar și o brigadă de bună servire, în care cei mai mulți sînt tineri. Dar, îmi place să cred că din momentul în care cititorul trece pragul oricărei unități de-a noastră se simte în ambianța plăcută a spațiului spiritual, datorită în parte și atitudinii lucrătorilor noștri. Pentru că librarul este un lucrător comercial, dar este și un important activist cultural, chemat să participe direct la propagarea și răspîndirea în rîndul cititorilor a acestui material de suflet și inimă — cartea.

GEORGE SCHINTEIE

„Avem nevoie de noi cintece revoluționare, patriotice — care să se inspire din viața, din spiritul dintotdeauna melodos al poporului nostru —, de noi opere de artă plastică. În general, sec toarele de creație trebuie să se angajeze cu toate forțele în realizarea obiectivului de ridicare a nivelului general de cultură, de cunoaștere științifică al poporului nostru.

Avem nevoie de filme, de piese de teatru mai bune, cu spirit combativ, revoluționar“.

NICOLAE CEAUȘESCU

În spiritul magistralei Expuneri a tovarășului Nicolae Ceaușescu

CONDIȚIA ȘI CONȘTIINȚA TÎNĂRULUI SCRIITOR

Combustia spiritului și tendința metalimbajului literar activează de la cea mai fragedă vîrstă, așa că, potențînd acumulările cronologice, scriitorul visează să rămînă permanent tînăr scriitor. Provocărilor realității, scriitorul le răspunde prin implicare și atașament, prin însăși condiționările artei pe care o practică: fragilitate, angajare, prezviune umanistă.

Oricît convenționalism ar intra în afirmația că tineretea înseamnă dimensiune spirituală dincolo de contabilitatea vîrstelor, ea rămîne verificabilă prin cazuri concrete.

Sînt tineri, care încep furtunos, ard repede și dispar de pe firmamentul literelor înainte de maturitate, fără să fi confirmat. Alții, debutanți devreme, se formează greu, acumulează statornic și metodic și abia la maturitate reușesc lucruri esențiale.

Se știe acea întimplare povestită de Marin Preda după care un mentor al debutului său, recunoscîndu-i talentul, îl ierarhiza mereu al doilea, după un X care ulterior nu a mai scris nimic. „Probabil un imbecil, un veleitor, dacă nu a confirmat în cei 40 de ani trecuți de atunci“ s-a grăbit să insinueze interlocutorul lui Marin Preda. „Nu, nu, replica marcel scriitor, cine știe ce o să ne dea, doar nu a murit!“ Cu alte cuvinte el credea că certitudinile tineretii trebuie să se canalizeze într-un fel sau altul, că orice tînăr scriitor merită să fie așteptat pînă își cristalizează tineretea, își realizează virtualitățile.

Desigur, condiția tînărului scriitor are similitudini și incidențe cu eterna situație a debutantului, are însă și amprențe specifice ale timpului său.

Asta, firește, în afară de posibilitățile de publicare într-un evantai de reviste pentru tineret, a căror ideologie literară

și poziție estetică au sensibile diferențe și nuanțe precum și alte perspective asupra istoriei literare. Cenaclurile literare își formulează fiecare un mediu artistic cu pronunțată notă matricolă, deși fiecare ambiționează un larg cîmp de personalizare. Concursurile și festivalurile literare, enunțările literare concursuri și festivaluri literare fac și ele să circule nume noi înainte chiar de afirmarea spectaculoasă prin publicare. De altfel, se vorbește mereu de statuarea clară și perfecționarea instrumentelor de promovare a tinerelor talente (cenacluri, edituri, reviste).

Participînd nu demult la ședințele unui cenaclu literar din provincie și făcîndu-se acolo un fel de trecere în revistă a creației membrilor prin desul de consistente lecturi succesive, am avut surpriza să remarc faptul că în mica grupare locală a literelor coexistau și poeți tradiționaliști, și formalisti retoric, și textualiști, și clasicizanți, și neoromantici, alături de experimentalisti și neoavangardiști. „În mic“ aveam toată tipologia poeziei mari a actualității literare profesionale și, la scară redusă, chiar o hartă a distribuției geografice a fenomenului poetic.

Pentru toți, desigur, sursele de inspirație, modelele de creativitate rămîn aceleași: imediatitatea sintagmatică și potențele paradigmei, istoria conținută de realitate, actualitatea anticipată de istorie.

Literatura nu poate fi altfel decît lumea în care se generează și ființează, decît societatea sa referențială: dinamică, fragmentată, standardizată, de mare complexitate informațională. Și tot ca o derivată a similitudinii structurale dintre realitate și operă urmează angajarea prin text a scriitorului, implicarea în lumea pe care o modelează artistic.

Desigur, în accepția imediată,

tineretea scriitoricească înseamnă ferma trecere de la programul literar la text, la cartea concretă. În raport de această concretizare se petrece firesc și o a doua trecere din anticamera așteptărilor frenetice în salonul literelor.

Desigur, tineretea ca emblemă a vîrstelor arzătoare nu are acoperire și conținut decît în măsura unei exprimări axiologice.

Simplul atribut al tineretii nu acordă și valoarea unui demers literar.

Așa că mercur tinere sunt valorile și cu atît mai strălucitoare cu cît au și aureola tineretii biologice a creatorului.

Întotdeauna cînd se vorbește de literatura tînără se evită problema noii critici. Dar cum nu există o nouă critică, așa cum s-a afirmat în Franța anilor '60 o nouă direcție literară, atunci trebuie să discutăm despre critica nouă, despre critica tînără. Consecința cea mai gravă ar fi o lăcție specializare încă din start. O adevărată școală a cristalizării profilului de critic literar sînt cronicile și recenziile — ceea ce înseamnă o implicare în fenomenul viu, cu angajare în viața cotidiană a cărților.

Recenta Expunere a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pune în evidență cu claritate faptul că viața cărților trebuie să-și aibă sevele, izvorul de inspirație în viața reală, în viața de zi cu zi a oamenilor contemporani. Țara de azi, cu tumultul ei creator, cu o diversitate socială și economică fără precedent, cu un spațiu de excepție al construcției, al edificării constituie pentru tînărul scriitor, pentru criticul literar, pentru ceilalți creatori o sursă inepuizabilă de sugestii, de ecouri și reverberații profunde în conștiința artistică.

AURELIU GOCI

Un alt exemplu, aparent opus, de potențare a misterului este poezia *La steaua*. Aparent opus, pentru că aici, printr-o retorică perfect pusă la punct, într-un limbaj, așadar, *elocvent*, poetul explică și face deosebit de limpede un fenomen cosmic: acela al călătoriei luminii pînă la noi. Un comentariu foarte puțin „deviat“ al unui fenomen fizic explicat ca atare de ști-

rii, a creației în genere: creația este posibilă prin detașare, ca este devoratoare de viață trăită. Evocarea luminoasă de aici este de esența artei, a literaturii, căci în viața reală un amor defunct este legat mai întotdeauna de o „querelă“, de un eveniment neplăcut, de o ruptură de care nu-ți amintești cu plăcere.

Așadar, poezia *La steaua*, în

altfel, este redusă la un exercițiu, strălucitor, e drept, dar atît, de clovență în marginea unui fenomen fizic. Trebuie abolită prejudecata că atunci cînd se referă la sine literatura este uscată, lipsită neapărat de substanța vitală. Limbajul poetic este inventat de fiecare creator, și în acest caz cuvintele limbii își asociază o puternică viziune interioară. Așa încît ceea ce Aron Densusianu, bunăoară, denunța în versurile lui Eminescu drept „neologismii (!) neadmiși nici în proză, necum în poezie“: („falduri, nimb, nefast, mur, savant, solitar, constelat, sombru“) sau nesocotire a regulilor gramaticale: („gene lunge“) s-a adevărit parte constitutivă, rezistentă, din edificiul construit de poet: limbajul poetic. Nu este vorba, se înțelege, de primatul „forme“, ci de o inefabilă sinteză din perspectiva ideii: „Nu există o muzică deosebită de sunete pe care ideile ar trece mai încet sau mai lunecos, ca vasele cu pinză pe apă, ci poezia este ca însăși o muzică de idei“. (G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, Ed. Minerva, 1970, vol. 2, p. 459).

(Urmare din pag. 1)

cosmosul întemeiat de el se cheamă limba română poetică. Fiecare cuvînt este legat de o stea, care este chiar semnificația lui, și aceasta nu se arată niciodată întregă sau, mai bine zis, de fiecare dată se arată într-o altă lumină, dezvăluindu-și pe rînd numeroasele fațete. Această multiplicare a semnificațiilor a fost gîndită, premeditată de poet — dovadă, numeroasele modificări în manuscrise. În ciuda acestei realități, Eminescu nu este ambiguu. Mai exact, limbajul lui nu este ambiguu. Polisemantismul cuvîntelor este de fapt un proces de potențare — prin încercarea mai multor variante, a mai multor căi — a unei semnificații precise. Imprecisă nu este semnificația, imprecisă este chiar realitatea pe care o desemnează, căci aceasta este întotdeauna de natura esenței, a unui adevăr fundamental — sau bănuț a fi astfel — și cunoașterea umană nu a ajuns să-l epuizeze, să-l golească de mister.

Se poate spune că poezia lui Eminescu nu este o poezie a cunoașterii, ci a provocării cunoașterii prin producerea unor

ipoteze sau încercări a unor semne care evocă (invocă) vag o realitate-obiect al cunoașterii. Prin această provocare — tehnica invocării/evocării — faptul cel mai banal din natură: legănarea codrului sau iubirea naturală, deci naivă, din perspectiva satisfacerii speciei, devin semne ale unui mister universal care, pătruns cu atîta simplitate, devine abia astfel

ință. În trecut fie spus, asemenea „devieri“ vor fi frecvente și vor constitui originalitatea unei părți a poeziei lui Nichita Stănescu. Comentariul de care vorbeam, al unui fenomen fizic, este însă pus în paralel cu un fenomen sufletesc: moartea amorului care revine cu strălucirea unui astru în amintire. Abia amintirea lui, la oarecare distanță în timp, îl pune în lumină și-i dă strălucire. De fapt, aici poetul încercă să-l înalțe, în ciuda limbajului atît de persuasiv-explicativ, un criteriu de generare a literatu-

Limbajul poetic sau „muzica de idei“

de nepătruns. Prin atracția lui pentru lucrurile „simple“ — și acestea sînt cele primordiale — poetul sporește misterul lumii. Plopii cei fără soț — numerele impare au simbolizat întotdeauna în gîndirea mitică sau mitizantă, deci lipsită de atributele raționalului, ideea de neîmplinire și nostalgia după numărul, unitatea lipsă — devin, datorită limbajului imprecis și aluziv, datorită muzicii învăluitoare, datorită încărcăturii afective, emoționale, un simbol al tristeții îndrăgostitului însingurat.

ciuda aparentei de claritate a propozițiilor care au aspectul unei netede definiții științifice, este intens incifrată, căci punerea în paralel a unui fenomen fizic cu unul legat de viața sufletească poate să-l descrie cu o clovență admirabilă pe cel dintîi, dar nu-l explică nicidecum, în resorturile lui intime, pe cel de-al doilea. Rămîn la ideea că poezia *La steaua* trebuie citită ca o parabolă a creației. Citită astfel, este cu adevărat magistrală și, vorba lui Cervantes, adevărate spusa *Est Deus in nobis*. Citită

PATRIE, IUBIRE ETERNĂ

Voință și avînt

La răscrucea anilor, patria —
Culme de nea sub albe nuntiri,
Fruntea ei verde brazii i-o mingie
Spre steaua cea de pace, visată de popoare !

La răscrucea anilor, ni-i patria
Tumul de împlinire în fabrici și uzine,
Foc viu, nestins, în inimi și cupatoare,
Strălucitoare aureolă carpatină !

La răscrucea anilor ni-i patria
Voință și avînt, nădejde nouă,
Credința că prin fapta cea de miine
Spre-o pașnică înflorire vom pași !

ION C. ȘTEFAN

Timp de-mpiniri

Fie un timp de-mpiniri, Unirea cea Mare-i pomirea
Urcată cu picurii luptei în soare, virtutea
E-n lumea aceasta, identitatea-i de păstrat,
De apărât ca pe un prunc al primăverii
Care adună toate florile-nstelate, le duce
De mină spre rod și arborii cîntă
Pe-nțeleșul dragostei, dezleagă strălucitoarele
Cuvinte ale imnului, în cartea de slovă
A patriei unde numele proprii sînt cetății
Și ape limpezi așa cum se cuvîne
Unui popor mai presus de vreme.

PAVEL PEREȘ

E pace peste țară

E pace peste Țară, peste Tricolor
Bucuria-n firea noastră cîntă
Ne-ntoarcem ora de simbol
Către izvoarele adînci care cîntă.

Eroilor le este somnul cugetat și lin
Sub stele albe-n pace-adîncă
Nu i-am uitat și le stropim cu vin
Casa din liniștea de stîncă

Le dăruim vechi obicei sublim
Le fie liniștea eternă și curată
Nimic în țară nu mai e străin
Iubirea lor e-n eră minunată

E pace peste Țară, peste Tricolor
Bucuria-n firea noastră cîntă
Ne-ntoarcem ora de simbol
Izvoarele ce sînt lumină sfîntă !

GHEORGHE DARAGIU

CARTEA DE CRITICĂ

Sobrietatea foiletonistului

Un adept consecvent, credincios formulei sale fără declarații de principii zgomotoase, al foiletonisticii în critică este C. Stănescu, care a publicat anul acesta un nou *Jurnal de lectură*. Felul cum își adună criticul fără menajamente (într-o accepție pozitivă a termenului, cum se va vedea îndată) cronicile sau eseurile mai întinse în volum care însă, și ele, inițial nu au fost scrise pentru a face parte dintr-o carte, trebuie interpretat nu neapărat ca o expresie a părerii înalte a comentatorului pentru propriile sale contribuții, ci drept o stimă pentru ideea de foileton critic însăși, o expresie a faptului că autorul își ia meseria în serios. În ceea ce privește conținutul propriu-zis al articolelor, trebuie remarcat mai întâi că autorul a evoluat de la o anume construcție a frazei arborescentă, greu de urmărit, complicată, oarecum *à la manière* de N. Iorga spre un tip de redactare lovinescian, clar, făcut din enunțuri concise, sau, chiar cind nu sint astfel, din formulări transparente, de o limpiditate evidentă. Aceasta se corelează și cu o modificare a tipului de interpretare critică. Dacă cu mai mulți ani în urmă criticul ne obișnuise cu accentuarea asupra unui aspect al operei discutate, oarecum de importanță colaterală, dar pe care el stia cu deosebită artă și ferovare să-l aducă într-un prim-plan al discuției, întreg demersul semănând mai degrabă cu o incandescentă pagină de proză analitică, decit cu exegeză în marginea unei creații literare, acum C. Stănescu „s-a cumintit”. Analiza este de o factură (superior) didactică, subordonarea „la obiect” e evidentă, pagina se încarcă de notații nervoase — deși fără nici un fel de excese în atitudinea formală, dar și pe plan stilistic (formulările își conservă sobrietatea pînă la rigiditate) — expuse sacadat, inteligent, percutant, fără ostentație.

Se înțelege, contribuțiile critice cele mai importante vor fi în mod fatal pe marginea unor autori, ei înșiși importanți, a unor opere de incontestabilă forță. Acute sint astfel aprecierile despre funcția memoriei în poezia lui Ion Horea, întoarcerea în trecut neavind în lirica acestuia conotații, cum ar fi fost de așteptat, din registrul melancoliei. Dimpotrivă, revenirea la contexte familiare, cunoscute de atita amar de vreme, are pentru poet — observația este de o evidentă finețe — o funcție tranșilizantă. De menționat sint și remarcile despre M. Beniuc văzut în chip inspirat și exact totodată cu „un Rastignac în subă de oier transhumant”.

În ceea ce-l privește pe Ion Gheorghe, C. Stănescu este dintre cei mai pătrunzători comentatori ai acestuia, iar prefața la antologia *Proba logosului*, rămîne poate cel mai bun text de critică al lui de pînă acum. Și acum, avind citeva file prilejuite de o apariție editorială mai recentă a poetului, face o observație de un rafinament evident, accentuind asupra faptului că „aburosul spațiu poetic aflat la granița legendei cu realitatea, a mitului cu istoria”, este „un tărîm de unde sonda poetică poate veni oricind încărcată”. Observația este remarcabilă sub dublu aspect dacă privim lucrurile într-un context mai larg: pe de o parte sugerează că latențele poetice ale „teritoriului” atacat de Ion Gheorghe sint superioare realizărilor: pe de altă parte, că aici totul trebuie fructificat din unghiul de vedere al valențelor lirice, comentariile cu pretenție științifică ale poetului netrebuind să fie luate în seamă ca atare. Sint lucruri pe care criticul nu le spune, dar amplitudinea de cuprindere a observației sale, dacă se poate spune așa, permite o atare interpretare (critică fiind și ea, — se înțelege cu obiect, instrumente, limbaj specifice — creație). La proză, elogiabile sint în primul rînd comentariile despre acele „confruntări ritualizate” (formulare fericită!) dintre personajele unui roman de D. Matală, ori despre „înteruperile” în conturarea unor fizionomii

tipice, prin sesizarea unor nuanțe revelatorii, în literatura lui Dinu Săraru.

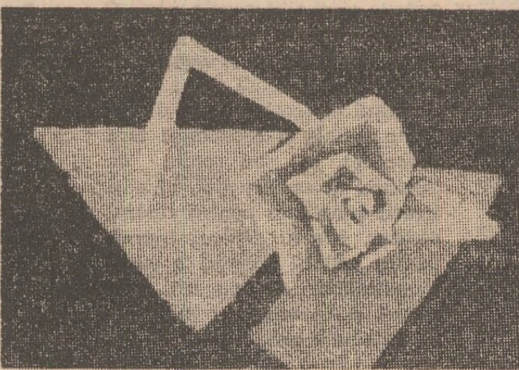
Cuvîntul creație folosit adineauri nu este intimplător, căci facultatea acestuia nu-l lipsește lui C. Stănescu, o remarcabilă cronică fiind aceea despre *Zăpezile* lui Paul Anghel. Imaginea înecării sufocant-suggestive a universului într-o materie alb-glacială de o suavitate terifiant-vătuată (imi transcriu și eu propriile percepții la lectura frumosului text al lui C. Stănescu) nu are nici o legătură de fapt cu cartea, funcționînd, cum spunea Călinescu referindu-se la un text al lui E. Lovinescu despre Hogăș, ca literatură pur și simplă.

Trebuie să mai amintesc despre remarcabilul spirit de colegialitate al lui C. Stănescu, care nu pridedește să insereze în presă și, în consecință, să reproducă în noul volum — recenzii prilejuite de apariția vreunei cărți a unui coleg al său de redacție. Sigur că s-ar mai putea spune destule despre stilul polemic camuflat-veninos al lui C. Stănescu, cultivator al unui mod de a redacta „bătrîn”, lipsit de enervări și declarații inclemente, dar, ca la Persecius, ascunzînd eficient ghimpele (și, în consecință, introducîndu-l astfel mai bine sub pielea „victimelor”) sub masca aprecierilor binevoitoare, a jocului inteligent-perfid de eufemisme. Poate cite un cititor s-ar putea arăta nemulțumit că foarte adesea tocmai în luările de poziție implicînd o fermă atitudine într-un material sau altul, lipsesc exemplificările. De admis că, atunci cînd acestea ar presupune o punctare critică, C. Stănescu o evită, întrucît felul său de a fi este, cum am văzut din rîndurile anterioare, structural altul, pe de o parte, pe de alta, faza de maturitate în care se află presupune o comprehensiune și toleranță epurată de iritări, o blîndețe cvasisadoveniană a omului care abordează probleme dar se ferește „să taie capete”.

Imi permit să remarc că lectura „pînditoare”, în adîncime a operei, practică de C. Stănescu s-ar fi cuvenit făcută și la o carte de M. Ungheanu, în care se face un portret al acestui critic prea „par lui mîmă”, observîndu-se tot timpul atitudinea de exactitate a admirației și deloc, ceea ce ar fi fost de așteptat, „poza” respectivei exactități la autorul volumului *Lecturi și rocade*. În sfîrșit, dat fiind posibilitățile criticului, și apreciînd că în timp s-a ocupat cu evidentă consecvență de unii autori, ar fi de dorit ca raza lui de cuprindere să fie mai largă. Din moment ce el comentează atît de pătrunzător pe Ion Gheorghe ori Virgil Carlanopol, ai fi curios să-i cunoști opinia, dezvoltată analitic, și despre Cezar Baltag ori Florin Mugur. Comentatorul lui I. Lăncrănjan și Paul Anghel poate să se exprime, nu mă indoiesc, cu aceeași forță exegetică și despre Constantin Toiu ori Augustin Buzura, așa cum, cine îl recenzează cu atita abnegație pe I.D. Bălan ori Al. Hanța, nu are cum să aibă impedimente de ordinul înzestrării profesionale în a discuta cărțile unor Nicolae Manolescu ori Gh. Gri-guru.

Din această lărgire a razei de cuprindere, critica lui C. Stănescu, foiletonist temeinic și sobru, nu ar avea decit de ciștigat.

*) C. Stănescu : *Jurnal de lectură*, Editura Eminescu, 1988.

CARTEA DE POEZIE

Un patetism tinjitor

Placheta ce o recenzez aparține unei poete talentate și discrete, în manifestările literare, care imbină inspirat o anume notă reflexivă a lirismului cu un patetism tinjitor, de o acută efervescență. Într-adevăr, totul este cu gust „transcris”, în sensul că un anume patetism zgomotos prin natura sa tocmai fiindcă este rezultatul unui tumult interior nu doar incontestabil, dar năvalnic ca orice context marcat de un dramatism fără soluție (poeta cîntă în fond o nostalgie sentimentală sortită să nu-și afle împlinirea) este caligrafiat liric, punctat în sintagme de țigniri susurate, de o delicatețe precaută : „Întunericul, sfericul, dătătorul de spaime / cum că n-am să te prind într-un ac de cuvînt / cum că gura mea nîcînd n-o să-ngaime / despre tînc decît silabe de vînt...” ; „ce știi despre geometriile migratoare de nori, despre lațul iubirii adenelor suprapus, / despre frigul cuvîntelor pe care le-ai spus / și ce gust are ultima gură, de aer cînd mori?...”; „ochii mei nou născuți, umezi și gemeni, / se ascund între trestii de ploaie / nu te culca pe pămînt (vrei să te semeni ?), / nu te culca pe cer și nici pe ape...”.

Receptată cu atenție critică mai concentrată, cartea își vadește o remarcabilă unitate de fond, poemele „curg” unele în altele, alcătuiînd un inefabil roman liric sui-generis, inefabil nu doar datorită artei greu de analizat, dar și fiindcă are un subiect greu de punctat în citeva fraze. Noutatea și profunzimea cărții Olgei Neagu tocmai în aceasta rezidă. Neîfind nici pe departe narațiune în versuri, ale cărei capitole să fie fiecare poezie în parte, neîfind nici culegere de poezii, nu este nici pseudo-poem epic, cam în genul căruia i-a dat atita autoritate Saint-John Perse. Autoarea nu se prefacă deci a vorbi despre ceva, nu simulează o istorisire, ci chiar vorbește despre ceva, chiar istorisește despre o iubire pentru un partener care, în viață fiind, se tot îndepărtează, pentru un părinte care, mort fiind, este resimțit, cu acuitate ascuțită aducînd a (auto) tortură asiatică, tot mai apropiat în foșnetele lui, în zbate-rile nepuțincoase imaginate de poetă. Continuete interogații adresate aceluia traduc de fapt o evasi-identificare în senzații și trăiri, mai bine spus o contopire cu acelea (presupuse) ale „obiectului” adorat, o ștergere a propriilor percepții pentru a le suferi (cit e de potrivit cuvîntul în context!) pe toată întinderea lor dureroasă, pe acelea ale defunctului prea iubit și premărit datorită iubirii. Apropierea de acesta se explică nu doar printr-o proprie senzație de amurgire (producătoare, între altele, și a unei distinge poezii, de sorginte subtil livrescă, a încercării de asumare nepuțincoasă, de un tragem reverberant în adîncul ei, a „pozei” adolescenței) ci și printr-o subtextual sugerată identificare morală cu cel dispărut și distanțare, pînă la opoziție, cu „obiectul” pasiunii sentimentale. Dacă dragostea finală e perpetuă ca înălțătoare, cealaltă, dimpotrivă, avînd la bază un „obiect”, receptat de eul liric cu o camuflată, dar permanentă tristețe, ca mediocru, este ea însăși o sursă a mediocrității, a declinului. Momentele de beatitudine, nu pot fi atunci decit trecătoare, fugitive, fiind și clipele cînd acela poate avea trăiri proaspete și autentice. Înămarea la carul iubirii pentru el este o permanentă sursă a înjosirii, receptată de subiectul liric (care nu „spune” niciodată lucrurile ca atare, lăsîndu-ne pe noi să le ghicim, iar posibilitatea ce ne-o dă, de a deduce o asemenea „poveste” explică forța poeziei) într-o dispoziție tăcut-înălțătoare, într-o stare pe furis, pe neobservate, ajunsă la nepăsare de sine, la distanțare de sine, discret auto-disprețuitoare.

Comentarii de VICTOR ATANASIU

*) Olga Neagu : *Toate cuvintele se supun*, Editura Facla, 1988.

George Acsinteanu în mărturii contemporane

Numele prozatorului, dramaturgului, poetului și publicistului George Acsinteanu (n. 13 iulie 1905 — m. 13 decembrie 1987) a început, de curînd, să reintre în antologii, dicționare și istorii literare datorită operei sale care a fost redescoperită și recuperată de tînăra generație de cercetători și istorici literari. Naratorul, așa cum reiese din lectura integrală a cărților ce le-a publicat într-un timp așa de scurt, se înscrie în linia prozei lui Cezar Petrescu și Mircea Eliade. Un moment, care a durat, de fapt, citeva decenii, opera lui George Acsinteanu a cunoscut un nemeritat și inexplicabil con de umbră. Omul, prețuit și iubit de confrăți, a continuat să scrie în chip neîncetat. Opera sa, astfel, s-a dublat. În amintirea prietenilor și colegilor săi stăruie imaginea unui scriitor ce se cere reținut prin lecturi și relecturi. Printre mărturiile demne de luat în considerație,

despre om și scriitor, sint cele ce urmează: Lui George Acsinteanu, cu prietenie mare și amicitie multă. Tudor Mușatescu. Ale vieții valuri. Schițe vesele. [București, Tiparul „Oltenia”, 1932]; revelator și plin de înțelesuri e catrenul lui Păsturel Teodoreanu: *Insemn un fapt invederat / Dorind ca să se știe bine: / Acsinteanu nu e beat / Măcar e-a stat un ceas cu mine. / 3 martie 1963, Păsturel*; de tot interesul este schița de portret a scriitorului ce o întilnim în următorul autograf: *Lui George Acsinteanu, scriitor de vastă epică, care cuprinde în mod balzacian epoci, personaje, gînduri și sentimente autentice, inedite și în același timp fixează documente sociale memorabile. Pentru valoarea scrisului său și puritatea sa creativă, prețuire, omagiu și afecțiune. Tiberiu Iliescu, București, 27 mai, 1968. [La cocoșul spînzurat. București, Editura pentru literatură, 1960] și, în fine, misiva*

lui Zaharia Stancu, scriitor al cîmpiei românești ca și George Acsinteanu, emoționantă prin sinceritatea ei: *Dragă George, Scrisoarea ta telegrafiată m-a emoționat adînc. Îți mulțumesc cu toată căldura inimii mele oboșite. Zaharia Stancu, 20 martie 1969. [Tovarășului George Acsinteanu, str. Edgar Quinet, nr. 10, București].* Despre George Acsinteanu s-a scris, în perioada interbelică, mult și întotdeauna la obiect. Remarcabile sint intervențiile lui Persecius, Pompiliu Constantinescu și G. Călinescu. Cărțile de memorii, evocări și interviuri, apărute în această epocă de autentică valorificare și revalorificare a moștenirii literare, îi consmnează opera și faptele de istorie literară și culturală. Asupra acestui prozator, așa de interesant, din diverse puncte de vedere, e necesar să revenim spre a-i decoda sensurile operei și ale biografiei. NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frînte de LINU

Rodica Ojog-Brașoveanu, *Vulturul de dincolo de cornul lunii*, roman, Editura Militară, 1988.

Romanul *Vulturul de dincolo de cornul lunii* are capacitatea de a-l transporta pe cititor într-o lume imaginară.

Cronica literară

de AL. PIRU

Printre poezii care debutând în 1957 încearcă să modifice direcția poeziei de atunci, urmînd de departe linia Geo Dumitrescu, întiiul reprezentant al generației postbelice, se numără Tudor George cu **Legenda cerbului**, Petre Stoica, Ion Gheorghe, Doina Sălăjan cu **Confidențe și Despre copilărie** și Gheorghe Tomozei cu **Pasărea albastră**. Fidele dintre aceștia categoriei fantezist-ironice au rămas pînă astăzi Petre Stoica și Gheorghe Tomozei, ultimul amic nedespărțit al lui Nicolae Labiș (cu debutul în 1956) și al lui Nichita Stănescu (cu debut în 1960). Foarte productiv, Gheorghe Tomozei a publicat pînă la vîrsta de 52 de ani peste patruzeci de volume din care treizeci sînt de poezie. O jumătate din acestea sînt selectate de poet în volumul recent **Catalogul corăbiilor**, titlu și al unui ciclu inedit, de 38 de poeme, din anii 1984-1985. Antologia, de aproape cinci sute de pagini, e prefăcută de Nicolae Manolescu. Relau, pentru o caracterizare de ansamblu a lui Gheorghe Tomozei, discuția de unde am părăsit-o în 1975 în **Poezia românească contemporană 1950-1975**, la volumul **Negru Vodă** din 1974 (neantologat). Infrîurirea insuficient asimilată a lui Walt Whitman din **Leaves of Grass**, făcea pe Ion Gheorghe (**Vine iarbă**, 1963) să simtă din partea lerbii o amenințare asupra orașelor, asupra spicelor pe care ele le-au uzurpat. Tonul apocaliptic e prefăcut într-unul bucolic, de comuniune, de Gheorghe Tomozei în **Gloria ierbii** (1975): „Ca și tine iarbă lucindă ca

riul / răsar / și mă corcesc cu griul / de parcă ființa mi s-ar împerechea / cu țara mea, dimineața”. Observăm că, dintre modele, predomină acum la Tomozei cel argezian, însă excepțional însușit, ca în aceste două exemple: „Plăpîndă miere / de sub bolovanii de mere, te zidește / în mărul domnesc, / goală / sub fragedă tencuială”. („Zid de mere”); „Simți? E iarnă, cuvintele / în tine s-au îngropat / ca osemintele / iubitei cu trupul inventat / și e lină trecere totul / și e zidire / tencuță de capre, cu botul, de minăstire” (**Lină trecere**). Nimeni nu va nega originalitatea acestui mod de formulare a constituirii unui cuplu erotic în poezia **Amor livresc**: „Tu petală / eu cămașa cu zala: / Frunza, tu, / eu vîntul care-o căzu. / Tu galbenul nelămurit, / eu desemnul din zid. / Tu, drumurilor, capătul, / eu întrecătul. / / Eu alicsăndrie, / și tu isopie”. Fantezistul își găsește întotdeauna o conduită a sa care, dacă nu mai aduce fericirea, face apel la amintirea ei: „Mi se întâmplă uneori să visez / cum țineam eu o dată în dinți un fir de iarbă / verde și gras (nu mai sînt acum așa fire) și cum puneam el pe obrazul meu / răcoare și umbră de furnică, / îmi amintesc / și mi-e bine // Eu n-am pierdut memoria fericirii...”

Mai interesante decît peisajele exterioare și evocările istorice cu arhaizări din recuzita imprumutată și ea și forțată a lui Eugen Barbu (**București, calesci**) ni se par introspecțiile, scrutarea fără iluzii a alcătuirii noastre interioare, comparabilă, sub aspectul sistemului nervos, cu dispoziția nervurilor în frunzele unei plante. Cîtim, prin urmare, într-un volum din 1978, înviața: „Veniți să vedeți noaptea / cu ochii mei de un verde antic, / incredințați-vă acestor două miini cu care conviețuiesc, / lăsați-vă striviți de cartea mea / care e un ierbar / de nervi!”. Abia trecut de 40 de ani, poetul simte semnele senectuții, nu mai vede, nu mai aude bine, se inconvoale. Senzațiile sînt însă exprimate artistic, prin perifraze: „Mi se scrie cu litere / de dinainte șterse, / mi se tace cu asurzire, / sînt mingiat cu sîdele. / De gheare. / / Îmbătrînesc / de parcă mi-ar desena casele / un copil...”. Nu e vorba de lamentări, ci de ușoară autoironie, cum sînt și cele la adresa unui „autor

al morții”, din **Ierbar de nervi**: „Sărmaș schelet de tablă — bărbat fără prăsilă / cîndva muieratic în dedulcirea cu zăpada / și steaua Alcora (nume mai mult de femeie decît de stea, n.n.), vroi să lași în urmă dreptunghiul bombat (compus din plăci aglomerate), vrei, în form cap de tuci, să inventezi (abia acum?) gîtul egretei? / Și (atît de tirziu?) delta în care nuntește / egreta?”. Ironia, ca și autoironia, nu merge fără humor. Iată, deci, două glume din „un fel de hatorescă”: „Vreți să plec? Riscați să rămîneți / fără luna septembrie...”; „Mai rămîne să-mi public corespondența / cu Marilyn Monroe...” Frivolitate? Nu, căci orgoliul viril nu a dispărut: „Cît a mai rămas din mine / deus pe fundul cuvintelor / tot mai crede că ar putea răsturna / un trup în iubire ca pe-un ceas de nisip...” Și j'etais roi a fost o operă comică de succes compusă în 1852 de Adolphe Adam. Tema, mereu cu alte personaje, a ajuns subiect de film. O poezie cu titlul **De-aș fi rege** a scris Radu Stanca. Iată alta, tot în registru comic, de Gheorghe Tomozei: „De-aș fi rege / mi-aș minca în fiecare zi buful. / Turnul călăului / l-aș umple cu griu, / mi-aș plăti rachiul / cu fragmente de inger. / Nici în somn / nu m-aș desface de muzică. / La ospete / aș scoate numele de poezii / de pe lista bucatelor. / M-aș inhăma / la atelajul ninsorii / De-aș fi rege / aș fi fluid...”. Peste tot în acest excelent **Ierbar de nervi**, dăm de spirituale constatări și reflecții exprimate spontan: „Aer cald ce topește fluturii”; „Poetul e un cumsecade / traficant de cascade, / poetul e un tinăr fruct / ori un bătrîn apeduct...”; „Bătrînețea / e o arhitectură coruptă...”; „E ceva mai întreg decît marea / care se sparge / mereu?”; „Trăiești printre picturile / cu încă neuscate vopseli pînă în ziua în care / se va găsi și pentru tine o ramă de lemn / și o pinză de in...”; „S-ascuți meciurile între surdo-muți / pe care le transmit orbii”; „Sînt unii care au parte / de moarte grozavă. Mor unii / într-o limbă strălîndă”; „Te asemui cu un cal, blagocestivo / tîrînd / sfărămăturile lui făt-frumos!“. Un haiku: „Curge-n riu pîrul de aur al unei fete: / Și apoi i-e sete...”. Declarație stil Nichita Stănescu: „Tot ce-i april în mine

se-nseptemvre”. Ce e mai bun în producția din 1980 încoace (**Amintiri despre mine**, **Ninive**, 1982, **Prea tirziu, prea devreme**, 1984) beneficiază de limbajul noii generații postmoderniste, pe care, la rîndul său, Gheorghe Tomozei cu vechile sale nostalgii retro, împreună cu libertățile sintactice-lexicale de esență ludică ale lui Nichita Stănescu îl anticipau și, în același timp, îl întrețineau. Oferim cîteva mostre purtînd, totuși, marca lui Gheorghe Tomozei: „Ai uitat să mă privești cu ochii / fabricatori de zei, / ai uitat să cerți cu cuvintele / solubile în vin, / nefericito / și Nefertito!”; „Îngerul meu păzitor... / Mă păzești să fiu viu, / mă păzești să nu mai fiu, / să mă mir, / să respir / / Să Shakespeare...”; „Acum / abia mai vîd să citesc, / abia mai vîd să calc, / abia mai vîd / să vîd...”; „Și-ai să mori într-o zi de 33 februarie / (stil nou) și te vor plînge nevestele / corect numerotate și... / / Ar trebui un poet, altul, care să continue aceste vers...”; „Se caută un poet și, firește, / o cetate în jurul lui se zidește, / apoi poetul e alungat din cetate, / și din pietrele rezultate / i se înalță mai apoi un monument / colosal / cu balaur și cal”. Dezamăgirile, frustrările sînt convertite în ironii abia perceptibile, în subțiri autoironii.

Cum arată finalmente repertoriul poeziilor lui Gheorghe Tomozei din antologia sa prezentată? După autorul însuși, ele sînt, în prefața ciclului inedit, un mănunchi de nave fragile care nu știm dacă a pornit sau ajuns la țarm. Ambarcațiunile conțin, ne spune tot autorul, „o viață trăită între paranteze, / (gospodărie de greier, / viața mea duminică) / viața mea singură, / viața mea repede...”. Gheorghe Tomozei, poet al solitudinii? Da, dacă solitudinea înseamnă conviețuire doar cu poezia sau cu timpul, o singurătate în doi care nu-ți ajunge niciodată, chiar dacă ora are „patru sferturi și încă un sfert” și unde poetul, aparent amuzîndu-se și amuzînd, cum spunea Musset, „par delicateșe, j'ai perdu ma vie...”. S-ar putea, așadar, vorbi nu numai de buna dispoziție, dar și de tristețea și încă de foarte serioasa melancolie a lui Gheorghe Tomozei, poet nicidecum facil sau lejer.

ESEU

Nicăieri nu am simțit mai acut destinul paradoxal și ambițios al artei moderne ca în acest haiku descoperit cu totul întâmplător în opera lui Nichita Stănescu: „**Întunecînd întunericul iată porțile luminii**...”. Se spune adeseori că, în balanța valorilor, valoarea ca deschidere și nu ca simplă etichetare convențională, un vers cîntărește mai greu sau este cel puțin egal cu sutele de pagini ale unui roman sau ale unui tratat de teorie literară. Lucru perfect adevărat în măsura în care exemplul citat mai sus confirmă cu prisosință problema unui asemenea raport în care fulgerul intuiției poetice răstoarnă sau umbrește așezămînte întregi de măiestrie românească. În „Doctor Faustus”, Thomas Mann, analizînd destinul sumbru al lui Adrian Leverkühn și implicat al artei moderne, vorbește la un moment dat despre ruptura care s-a creat în arta modernă între capacitatea de elaborare, meșteșugul altfel spus, și fulgurația autentică a inspirației, acel „brici” al minții (the cutting edge of mind), cum definea inspirația esteticianul britanic de filiație croceană R. G. Collingwood vrînd astfel să reprezinte calitatea artei de-a surprinde unic și irepetabil adevărurile binecunoscute ale vieții. O asemenea ruptură între răbdare, ordine și scînteia „divină”, altfel spus între talent și geniu nu poate duce decît spre mutenie, iar dodecafonismul în ultimă instanță, așa cum se și arată în romanul citat anterior, nu este altceva decît imaginea elocventă a sărăcirii muzicii moderne, ipostaza definitivă a descărnării ei în comparație cu gloria polifonismului de odinioară. Dar, pentru a ne întoarce la începutul acestor rînduri, trebuie observat faptul că această decădere a artei corespunde primei părți a excepționalului haiku scris de Nichita Stănescu. „Căci poetul român a intuit perfect ce reprezintă sterilitatea convulsivă a experimentelor „de ultimă oră” care aglomerează cîmpul artei moderne. Să mai amintim oare compoziția deja clasică a lui J. Cage, intitulată 4'33” în care pianistul nu face altceva decît să stea nemișcat în fața instrumentului exact acest interval de timp? Haiku-ul lui Nichita Stănescu pornește de fapt de la întuneric ca materia prima, ca zonă a indistințiuunii și a amorului unde

eșuează în cele din urmă orice tentativă sterilă de genul celei pomenite mai sus, întunericul simbolizînd în acest caz muțenia, incapacitatea celei mai timide articulare, anularea subiectului și a subiectivității... În felul acesta putem tălmăci „întunericul” asupra căruia va trebui exercitată o acțiune cu totul specială și, de fapt, de cu totul alt ordin. „Întunecînd întunericul... A întuneca întunericul... care este sensul acestei formule paradoxale, incitante și de loc gratuite?”

Neîndoindu-ne, spiritul modern pendulează între două extreme teribile exacerbare a subiectivității, așa cum s-a întîmplat în prima fază a romantismului de tip hugolian, și extincția aceleiași subiectivității ca în opera

gîllă. Cu asemenea „zestre ereditară” artistul modern nu putea să evolueze decît pe o trajectorie previzibilă: amarul transferat din registrul lamentației diluate și sentimentale în sarcasmul cel mai nemilos, îndrăcit adesea împotriva sa. Nesuportîndu-se pe sine, nesuportînd forma pe care a creat-o, considerînd-o depășită, primată, ridicolă — de aici „teama de ridicol” specifică spiritului modern — artistul modern arde etapele devenirii, consumînd și consumîndu-se într-o combustie a progresului de neînțeles pentru spiritul pre-modern și firește pre-romantic. Astfel pîtrunde el în noapte, în beznă, în întuneric și tot în acest fel va învinge întunericul „întunecîndu-l”... Trebuie să amintim în acest sens celebra „scrisoare a vizionarului” în care Rimbaud o spune negru pe alb: „închipuiți-vă pe cineva carc-și implantează și-și cultivă negi pe

re-dobîndirea frumuseții, dar a unei alte frumuseți, a unei alte lumini...”

Există fără îndoială în spiritul modern cel mai inverșunat și mai exacerbat o voluptate a negației, un pathos al negativității care, în spatele aparenței de haos, de dezordine pe care o creează, conduce în fond spre o cunoaștere superioară, spre descoperirea aceluia nerv sau celui fulger care luminează în lăuntru, dincolo de invelișul meșteșugit al formei artistice. Cînd Rimbaud vorbește despre necesitatea de-a fi vizionar, el susține importanța nevăzului, ne-văzului ca simț pentru nevăzut. Văzul pentru cele văzute a aparținut epocilor clasice obediente, nevăzului pentru cele nevăzute este adevăratul mijloc pentru a pătrunde în arcele universale. Iată ce spune și Nichita Stănescu în **Elegia a Zecea**: Invizibilul organ / cel fără nume fiind / neauzul, ne-

bilbiilei înțelegibile ca în muzica lui Leverkühn în fața căreia celălalt personaj antinomic din Doctor Faustus, nu întîmplător numit **Serenus Zeitblom**, se sperie și tremură de noaptea în care a căzut tovarășul său. Numai că muzicianul imaginat de Thomas Mann nu văzuse încă „porțile luminii”...

Tăcerea însă nu e totuna cu muțenia. Muțenia este o noapte fără capăt și fără remediu, tăcerea însă este o noapte invinsă, o noapte străbătută, la capătul căreia se întîlnesc porțile luminii. Între bilbiile înțelegibile și silabe oraculare există doar o asemănare formală după cum poezia orientală de maximă concizie, haiku-ul sau notația filosofică fulgurantă, koan-ul pot părea platiniduri la o lectură superficială. Poate din această cauză ne-am și aplecat asupra haiku-ului scris de Nichita Stănescu, cel care prin implicațiile sale nu stă cu nimic mai prejos decît alte poeme vestite și mai cunoscute ale poetului român. Capacitatea formidabilă de sinteză cu care este înzestrat acest haiku-koan oglîndește de fapt dubla sa calitate: de artă poetică și de prezentă ontică. Cele două versuri cuprind o mărturisire fără reproș: oul dispăre în fața sinelui. Destinul paradoxal, ambițios și, în cele din urmă, nobil al artei moderne se reflectă în posibilitatea de transcendere a subiectivității zdruncinate și macerate de toate experiențele pe care le-a traversat. Esențializarea maximă realizată de poezii ca Ungaretti, René Char sau Nichita Stănescu vorbește convingător de efortul lor orientat în direcția unei de-crispări a poeziei prea solicitate și „torturate” de curentele de avangardă. Același lucru e valabil și în plastică, la fel și în muzică, în toate artele conștiente de existența și deci de exprimarea unei instanțe impersonale și trans-personale. În fața „porților luminii” artistul modern realizează clipa de repaos după zvircolirile de pînă atunci. Condiția este similară cu cea a stropului de apă care căzînd în ocean nu pierde în uriașă indistințiuune ci, aproape de neînțeles, devine investit cu toată marea oceanului. Aceasta doar, cu o condiție: ca „porțile luminii” și „porțile apelor” să se deschidă, ceea ce transformă de fapt poemul în pură incantație, în ritm al undelor ce se mișcă într-un nemișcare...

DAN STANCA

Fulger de silabe

beckettiană unde eului aproape că îi este rușine că mai există. Asistăm de fapt la o călătorie inedită care a pornit de la afirmarea orgoliosă și luminoasă a subiectului, chiar dacă această afirmare s-a realizat deseori în clarobscur și umbre selenare, la „noaptea” secătuirii și devitalizării, a crizei limbajului, noaptea în care nu atît oamenii vorbesc, cit obiectele, lucrurile (ce e oare noul roman francez decît o poezie a prezenței obiectelor într-un univers „sans paroles”)?... O călătorie spre noaptea, în noaptea, dar și spre capătul nopții... A ajunge celinian, la capătul nopții înseamnă de fapt „a întuneca întunericul”, a-l amplifica, a potența noaptea adăugîndu-i o calitate nevăzută: aceea de-a se nega pe sine...

Spre deosebire de spiritul clasic stabil și egal sîși, spiritul romantic aflat cu siguranță la originile modernității, deși modernismul a evoluat de fapt contrazicîndu-l, se caracterizează printr-un științelor dinamism, printr-o permanentă înflorare dialectică, printr-o noli-niște care, estetic, se exprimă cel mai bine în acea năzuință spre infinit, năzuință care, de cele mai multe ori, se dizolvă în amărăciune și dezgust, artistul modern fiind o făptură pe cît de sublimă pe atît de fra-

figură”. Teribilă închipuire! Această modalitate de-a provoca uritul, de-a-l suprafrica pînă la limitele sale omenești și chiar trecînd în neomenesc reprezintă de fapt aceeași înfrîngere a unei realități prin potențarea ei maximă. Efectul acestei operații în extremis nu poate fi decît

văzul / nemirosul, negustul, nepăituit... / O succesiune amețitoare de negații, o voluptate a negativității, o desfătare ca drum spre aceea cunoașterii, un fulger de silabe... același fulger pe care dacă l-ai simțit nu-l mai poți exprima și tac, ești condamnat la muțenie sau la

Oerotit de liniști

Am sădit
un bob

de griu

Și am rugat soarele să-l încălzească

Și am rugat apele să-i cînte

Și am rugat ploaia să-l ude

Și ploaia l-a udat

Și apele i-au cîntat

Și soarele l-a încălzit

Din pămînt a răsărit

Un spic

pînă la cer

Care a rugat porumbeii să mă ocrotească

Care a rugat copacii

să-mi aducă răcoare

MONICA NIȚOI
elevă

Poemele adolescenței

Ariana
Bălașa

— elevă la Liceul de Filologie-Istorie din Craiova —

Shakespeare

Despărțindu-se în două umbre,
Mă prinse de mină cu sufletul său —
Shakespeare renăscut în două
Ofelii, la fel de flămînd de „A Fi”,
Ca un zeu...

Am fost, înainte de toate,
Întrebarea aceluiași „Eu”,
Sonete fierbinți proiectate în
Templul acestui Orfeu...

Nu mă doare privirea ta, rege,
Tu, Shakespeare de iarbă și cer,
Prăvălindu-te singur, alege —
Între Hamlet, Othello și... EL !

Tu

Tu ești, iubite, freamătul șoselei
Săpate parcă-n bronzul de clepsidre,
Timpanul stepei mirosind reverii,
Mereu neauzite, auzite...

A fost odată, dragule, o luntre,
Tărîmul negru presărat cu zale,
Un ciob de suflet lingă catedrale,
A fost odată, dragule, o luntre...

Tu ești, iubite, un tam-tam de clipe...
Oglinzi de nufri legeni, otrăvite,
Mi-ai dat osînda aripei de molii,
Mereu neostenite, ostenite...

A fost odată, dragule, o zare,
Îmbrățișare-a brațelor fugare,
În zvircoliri de flacăra pe rană,
A fost odată, dragule, o zare...

Punți bolnave

Încearcă să mă vindeci
De punțile acelea
Suspendate în răni...
Am coborît aseară
Treptele sării,
Urmărită de
Veșnica umbră ;
Apropie-te-ncet,
Încet, singurătatea
Stă la pîndă
Încă
Se leagănă țărîmul
În hamacuri de alge,
Soarele doarme,
tăcutul, în scoici...

Invocație

Lasă-mă, copacule,
Să-mi scutur
Dureră de ploii
Peste sufletul umbrei,
Dă glasului meu
Despletiri de frunze,
Miini — foșnet de stea,
Dă templei svicnetul
Sevelor arselor buze,
Printre care se scurge
Clipa — picurată-n sărut...
Dă pleoapei mele
Ingenunchieri sihastră,
Învăț-mă să renasc
Cu fiecare furtună
A țărîmului tău
Crestat de rădăcini...

Al cincilea anotimp

„A venit primăvara !”
Își spuse lebăda
Și penele ei crescuseră — flori.
„A venit vara !”
Își spuse lebăda
Și penele ei înfloriră — luceferi.
„A venit toamna !”
Își spuse lebăda
Și ochii-i scuturară frunze.
„A venit iarna !”
Își spuse lebăda
Ningindu-și penele-n văzduhuri.
„A venit... !”
Își spuse lebăda
Și nu mai văzu — nimic...

Iacob
Florea

ÎNTÎLNIRE

Venea pentru a treia oară aici, în apropierea gardului prăvălit într-o parte, cu citeva scinduri atîrnînd oblic în aer. Toți îl strigau Luș, deși îl cheama Lucian, avea cinci ani și mama îi promisese că-i va cumpăra șapcă și costum pentru școală.

Era întuneric și liniște. Se mai uită o dată într-o parte și-ntr-alta. Făcîndu-și loc cu miinile printre buruieni, înainta preocupat, oprindu-se în fața fiecărei scinduri desprinse din leațul de sus. Acum or să vadă ei cu cine au de-a face. Mai ales slăbănogul de Tică Pistică, cel mai scirbos și mai nesuferit băiat de pe lume. A spus asta și mama. Fără să știe însă că el i-a rupt arcul făcut de unchiul Neculai. Și nici că tot el a legat pisica moartă de ciutura fîntînii la Manolache. Dar mama are dreptate și fără să știe toate astea.

Se opri și măsură din priviri unul din cuiele scindurii în dreptul căreia se afla. Lucrul nu păru să-l mulțumească. Era o treabă pe care o faci cînd ești singur și e întuneric, într-un loc unde nu orice papă-lapte are curajul să vină.

Papă-lapte era un cuvînt pe care nu-l înțelegea prea bine. O auzea pe bunica Aglaia spunîndu-l de fiecare dată cînd venea unchiul Neculai pe la ea. Din papă-lapte fără pic de singe în vine nu-l mai scotea. Unchiul Neculai răbda cît răbda, apoi se ridica și trîntea ușa în urma lui de se cutremura toată casa. Bunica Aglaia îi striga că așa îi năpîrleşte curajul și ajunge la aia de-acasă gol-goluț. Plescăia din limbă și ridea cu gura pînă la urechi. I se vedeau gingiile roase și singurul dinte, iar fața ei arăta ca o coajă de nucă uscată. Odată a vrut să o întrebe pe mama dacă unchiul Neculai e un papă-lapte. Dar s-a răzgîndit. Dacă ar fi fost după el nu putea să fie așa ceva pentru că îl lua mersu pe tractor. Tică Pistică și Cristi Ochi-de-broască, băiatul farmacistului, erau mai degrabă niște papă-lapte. Nici de data asta nu veniseră. Și iar nu-l vor crede și au să ridă de el.

Se trase citeva pași mai în spate și privi scindurile acoperite de brumă. Apoi se apropiie iar de gardul care era acum numai al lui. Își trecu degetul arătător de-a lungul primei scinduri care-i venea din dreptul abdomenului pînă aproape la înălțimea capului ca o diagonală și-l băgă în gură. Un gust amar, acru, sălcii, toate la un loc îi umplură gura. Se căzîni să scuipe și călcă înciudat pe scindură cu toată puterea pînă o aduse în rînd cu celelalte. Rămase citeva clipe nemișcat și uitat. În gură același gust nedeslușit și supărător.

Pe oamenii mari nu poți cu una cu două să-i înțelegi. Bunăoară mama i-a atras atenția că nu are ce căuta aici. Să nu-i treacă vreodată prin minte să se apropie de locul ăsta. L-a dăscălit în fel și chip cum făcea ea întotdeauna. Dar nu i-a spus niciodată pentru ce să nu se apropie. A trebuit să afle de la Tică Pistică cum că bătrînul Roca are un pui de lup pe

care-l ține în beci. Și că de asta se temea toată lumea și nu mai mergea nimeni să ia apă de la fîntina lui. La început nu l-a crezut. I-a spus că e cel mai mare mincinos pe care l-a întîlnit în viața lui. Tică Pistică s-a supărat și a vrut să-l ardă vreo citeva, dar s-a mulțumit să-i rupă numai arcul și să-l arunce în grădina la baba Zamfira. I-a chemat apoi pe toți și le-a arătat băltoaca din fața fîntînii. Cine e prostul, i-a întrebat, să creadă că a plouat peste noapte doar în locul ăla, că el nu e. S-a apucat să explice cum credea el că apăruse băltoaca acolo. Nu era mare lucru. Dacă ar fi stat să se gîndească puțin, i-ar fi dat și lui prin cap că bătrînul Roca iese noaptea și scoate apă din fîntină să nu se înămoalească și să dea broaștele în ea.

Își trase și celălalt picior pe gardul înclinat și se balansă de vreo citeva ori ca și cum ar fi vrut să-l încerce rezistența. Înaintă prudent pînă culcă toate scindurile la același nivel. Acum parcă ar fi stat pe podețul bunicii Aglaia. Numai că scindurile acestea erau noi și proaspăt geluite și miroseau frumos.

Cînd venise prima dată să vadă dacă într-adevăr bătrînul scotea apa din fîntină, scindurile nu miroseau la fel și erau găurite. Tică Pistică și Cristi Ochi-de-broască nu au venit nici atunci. Gardul nu arăta cine știe ce. Era un gard ca toate gardurile, numai bun de reparat. Dar nu se gîndea nimeni să-l repare. Bătrînul Roca cel mai puțin. Dacă avea cu adevărat un pui de lup în beci atunci cînd să mai albă timp și pentru celălalte? Doar un pui de lup nu se crește ca un porc: îl închizi în coteț și-i dai de mîncare cînd îți aduci aminte și te sature de gîuțatul lui.

Cînd era el mai mic, adică vara trecută, trecuse de mai multe ori pe lingă gard. Nu-i spusese nimeni că nu are voie să se apropie. Pe atunci gardul arăta altfel și era tare înalt. Te lua ameteala dacă te uitai multă vreme în sus la el. Scindurile erau bătute una lingă alta și în curte nu se vedea deloc. Cînd credeai că ai descoperit un loc mai bun, îți turtea nasul degeaba în scinduri.

Abia după ce a apărut pinza aia neagră în poartă s-a întimplat ceva cu gardul. Sau poate i s-a părut. Pinza a stat agățată acolo trei zile. A dat citeva țiroale prin fața porții, dar nu a îndrăznit niciodată să se mai apropie prea mult. În ziua a treia l-a luat mama de mînă și-au mers la bunica Aglaia. Cînd au trecut prin dreptul porții mama s-a ridicat pe virfuri și s-a uitat peste gard. El a zbughit-o înainte și a așteptat la capătul uliței pînă a venit ea.

Bunica Aglaia stătea pe prispă și alegea fasole. I-a spus mamei că nu-și vede capul de treabă și că ar vrea și ea să se ducă la mort. Mama a intrat în casă și nu a mai auzit ce-a spus. Bunica s-a luat după ea, boscorodind. El a rămas afară și s-a urcat în leagăn.

Înainte de a pleca, mama s-a uitat după el și nu l-a văzut. Cînd a ieșit pe poartă a spus,

hoasă bătrînă, ce ești. Nu a înțeles prea bine cui a zis asta și nici bunica nu a auzit. Dar pe el l-a podidit plînsul. Bunica a venit și l-a luat în brațe și l-a întrebat dacă nu s-a lovit. L-a dus apoi în spatele șurii și i-a scos un iepuraș din cușcă și l-a lăsat să-l țină în brațe.

Pinza nu mai era în poartă cînd l-a luat mama acasă. Dar gardul începuse să se strice. Scindurile se scorojiseră, stîlpii erau strimbi și în curte se vedea fără să te apropii de gard. Nimeni însă nu a observat. Nici el nu s-a mai gîndit la asta mult timp.

De fapt, și-a amintit de lucrul ăsta după ce el și cu Tică Pistică și cu Cristi Ochi-de-broască au hotărît să urmărească cine scoate apă din fîntină. Dar ei n-au venit niciodată și nici nu credeau că nu făcea nimeni așa ceva. După ce a secat balta, n-au mai ris prea tare de el. Dar tot nu credeau.

Acum era mulțumit. Își duse satisfacut miinile la spate și făcu citeva pași plin de importanță. Privirea în față, pieptul scos în afară, așa cum văzuse că merge primarul, puțin țîrșit, puțin legănat. Pe la mijlocul podețului proaspăt întocmit îi scăpă un picior printre două scinduri mai îndepărtate și se porni să lovească îndirjit cu călcîiul în același loc, de mai multe ori.

Ce nu înțelegea el bine era forfota ce se iscase în jurul gardului cu citeva zile în urmă. Un miros greu se împinzea pînă spre capătul uliței. Prin sat umbra vorba că e de la apa stătută din fîntină. Tică Pistică zicea că totul se trage de la puilul de lup, că numai o dihanie ca aia putea să imprăștie o așa duhoare. Toată lumea vorbea și-și dădea cu părerea.

Apoi a venit unchiul Neculai cu tractorul. De data asta nu s-a mai rugat de el să-l ia în cabină. A urmărit de după nukul din fața porții lui Tică Pistică tot ce se înfîmpla. Unchiul Neculai a legat cu o sufă cite doi piloți și într-o clipită locul a rămas gol de parcă de cînd lumea n-ar fi fost gard acolo. Bătrînul Roca nu s-a arătat la față. Nici cînd s-au apucat de măsurat, de tăiat și de făcut gropi nu a apărut. Poate era cu lupul în beci. Sau poate era plecat de acasă. Oricum cei strînși acolo au terminat treaba în mai puțin de trei ceasuri.

Și gardul a răsărit ca din senin. Era înalt și la fel de bine făcut ca și cel din vara trecută. Cu o seară înainte îl văzuse pe bătrîn cu securea în mînă, învîrtindu-se în jurul gardului. Lumea vorbea că bătrînul se sălbăticise și prea puțin mai erau cei care se încumetau să treacă prin fața casei lui. Hotărîse să nu spună nimănui că-l văzuse stricînd gardul, fără tractor și fără sufă. Mai bine să vadă singuri pentru că oricum nu aveau să-l creadă.

El era de acum băiat mare și nu trebuia să-și facă probleme din cauză că Tică Pistică și Cristi Ochi-de-broască n-au ajuns pînă aici. Și puțin îl interesa dacă îl credea sau nu ci-

neva. Mai să știe de oamenii să lui sau mamei case să-l iros, părea tește nime toate astea. Pe cine a încă.

Undeva, parte de u se foc la g ajungea infundat a străbătut ușa grajdu noș, der de mimal-lene așa poate să f de tocul u mult pe g de la rezecea ca. Un zg rămase în — Care colo ? auzi

Era deja Văzu o ur lui și inim ternic. Nu puțin friș pornea de gea pînă

— Ce fac încercă s ca limba n să vrea în — Hai, r te mînînc.

— Luciar lușit, ridicî Descoper indesață p subț, barb il prinse d tă să se r nuită ca te tea să min apuce un t netezească lup.

— Care-l întrebă, a făcă v a să spu ?

Încercă s ții care i s taloni și, i cîțiva pași acoperișul străluciri a nului nu a nici a bucl aveau o pr mci cînd se vorbea des a țîșni din destul de t

— Tene, lupu ?

Bătrînul el o rupse puterile și spusese.

Oamenii ce. Își înc junse aproa dinii lor. mama cu o — Ai fos ții-a fost fr

Încerca s te, de ea aplec... -l

Își întundă o strînse pe car de un menii mai odată chiar seama.

Secvențe lirice

Mircea Șoncuteanu

baladă pentru aseară

te-am așteptat aseară,
mă aclamau sub frunte
domnițe bizantine
și alte erezii ;
era un fast cu nuferi
pe-un cer de catedrală
și-un miros de ienupăr
inmiresma știit.

te-am așteptat aseară
împodobit de taină,

ninsesem peste
sîndriă de vech
mă săgeta în cr
soroc vreo stea
te-am așteptat a
și astăzi... te așt

balada închipu

să alerg
ajung n-ajung

o să ar fi vrut
se nevoile ca
rdul bătrinu-
ce el se apu-
it despre mi-
și mai amin-
l. Dar pentru
ia să întrebe.
nu se gândise

DEBUT Olivia Șireanu

OCHELARI DE ROUĂ

Ne-am gândit într-o seară să scriem cu aripile noastre de lumină pe zăpada fluidă a viitorului anotimp însemnat unic, descoperirea căreia nu-i putem da un nume, poate doar chip... Așa ne-am gândit că ar fi mai ușor, într-o fotografie de-a noastră neputând lăsa anotimpul ce miine va veni toată această zestre ce astăzi ne face să fim mai bogați cu sine, cu lumea întreagă răsfriată într-o clipă de infinită dăruire.

Și ne-am pus ochelarii de muguri, înflorindu-ne privirea sprijinită în soarele celuilalt și așa, ochi în ochi, am început să ghicim însemnul nostru. Era o mireasmă de primăvară în toată arderea și cenusa frunzelor de pe alci, era aripa păsării Phönix lăsată peste întreg Universul.

Și iubirea părea o joacă în care uită mereu cite o povară pe băncile trecutului... iubind, strivești tristețea lumii, o înlătură ca pe o draperie dimineața și din ochelarii tăi picură roua, prelingându-se pe ferestrele toate deschise atât de generos lumii, ca un schimb pe care-l faci, de nimeni cerut și tuturor dăruit, fără să aștepti nimic în schimb, avind senzația că darul pe care-l faci este și darul primit. Nu, nu este greu să treci copleșit de daruri prin ploaia mohorită de toamnă, strivind sub pașii tăi moartea frunzelor și mersul să nu-ți moară.

Uitatele poveri par jucării aruncate de mina unui copil. Dar copilăria ce ne-a părăsit ne

ascute auzul. Vocile celor uitate ne aruncă dintr-un timp în altul. Drumul pe care ne îndreptăm este totodată și alea ce merge înapoi, cu toate băncile ascunse sub maldăre de amintiri, unele dureros de vii, de prezente, de importante. Și pasul ți se fringe, secunda se oprește, roua s-a risipit.

...Ne scoatem ochelarii, jocul s-a sfârșit. Decorul s-a schimbat, cineva, un eu al nostru, al trecutului nostru a venit și a ridicat brutal cortina, dezvăluind fostul decor.

Privindu-ne din nou, în acest nou univers mirosind a toamnă, a rugini și fum, căutăm să ne recunoaștem, să ne redescoperim... împreună.

Cu sfiala celui surprins într-o postură defavorabilă, am încercat fiecare să ridicăm ceea ce se mai putea ridica din aceste dărămături pe care le acoperisem cu atâtă grijă, înaintea primului pas pe alea Marelui Bal Mascat.

Te-ai aplecat să ridici bariera sau poate să chemi cortina să cadă din nou spre tine... În așteptarea ta încordată — privindu-te — gândeam că te-ai apropiat dintr-o dată foarte tare de pământ, că eu mă aflu mai aproape cu privirea de stele decât tine, sau poate mergând alături aveam doar impresia că simtem două priviri egal depărtate de stele?

N-am putut suporta nemișcarea secunde, povara uitatelor griji și dureri asupra căroră te aplecaseși într-o totală îmbrățișare. M-am simțit din-

tr-o dată cuprinsă de însingurarea iminentă de despărțiri care plutea pe calea ce ne mai unea încă. Am destrămat plasa de păianjăn, căutând să mă desprind, încă o dată, de sala Marelui Bal Mascat. Am aruncat mantia țesută din secundele jocului nostru, am plecat cu pasul greu de toamnă, întorcînd o ultimă privire înspre căderea lină a mantiei.

Dar n-am făcut altceva decât să intru dintr-un joc în altul. Iată-mă la o masă rotundă cu strămoșii tăi, discutînd despre curaj, despre iubirile lor, despre femei și bărbați, despre femei și copii, despre bărbați și copii, despre viață și joc. Despre moarte nu are voie nimeni să vorbească, asta este singura regulă a jocului.

După un timp, dintr-o necunoscută în alta, dintr-un joc în altul, m-am reîntors, străbătînd cu pas egal alea ce duce spre sala marelui bal. Nimic nu se grăbea și nimic nu mă grăbea. Necunoscută nouă timp îmi dădea siguranța unei recunoașteri.

Te revedeam ca în ultima secundă, înainte ca mantia noastră să își șteargă imaginea ta din următoarea secundă, așa cum te ghiceam, stînd cu spatele la mine, aplecat în așteptarea numai de tine știută, cu genele tale lungi zbătîndu-se pe dinăuntru, derulînd imagini necunoscute mie.

Plouase și apa înghețase pe nestrăbătutele paralele ale băncilor, pe care aluneca privirea mea, transformîndu-le în căi de zăpadă lichidă.

Intrînd în sala marelui bal privirea mi-a încrămenit, înfrigurată de uriașul gol lăsat de urma neuitatelor secunde cu care plecasei încercat, așa cum te imaginam, ca un uriaș pom de iarnă.

Era secunda în care se țesea o nouă amintire, poate chiar ultima noastră petrecere a neîmplăteitei secunde, viitoarea amintire...

Poeme de

Ion Beldeanu

Diagrama unei dimineți

Inima mea descrie diagrama Orașului de la șapte dimineața
Ce vrei să mai știi
Cînd se pare că totul cunoști ?
Tramvaiul despica linii albastre
Peste filele acestei uimiri
Eu gonind spre ruinele fostei cetăți
Pentru a-mi reîntîlni respirația
Și viforul singelui
De la douăzeci de ani

Capul meu cade acum
Rostogolit peste dramele matinale
Hai, du-te și așează
Cite puțină consolare între fisurile zilei, prima zăpadă
Oricum va veni în curînd.

Salt mortal

Încearcă să povestești
Chiar trebuie să povestești
Dimineața lui kublai han, știrile
Proaspete trase pe telex
Cafeaua și corăbiile picotînd
Lingă mal, totul și încă ceva
Pe deasupra, impulsurile ce
Perforează memoria

Unde începe durerea ? Acolo
Zac coifurile războinicilor
Caii lor răscolesc cerul mustos
Misterele continuă să-ți dea ocol
Nu te îndepărta prea mult
S-ar putea să auzi cocoșul nemuririi
S-ar putea să-ți reușească saltul mortal.

Precizia repetiției

Oricit aș încerca dinspre tine nu vine nici un semn. Corăbii eşuate
Atîrnă-n ferestre, această contemplare
Refuzînd muzica de circ.
„Viața se duce la vale” spune el
Dansînd în pulberea victoriei
Încet întinde mina : acolo stau
Orînduite cuvintele moarte
Nu mai e nevoie de martori
Uneori privesc în domestice
Au ceva de seară de toamnă
Cînd paradigmele realității
Se confundă în aburul moale
Al chitarelor și urmează
O altă zi și odată cu ea
Schimbarea la față
A surizătorului meu suflet.

Iată ce văd

Puțină așteptare ori o rădăcină
Secționată din care se scurg
Sunetele. E tocmai ceea ce-ți
Lipsește pentru a auzi
Devoratoarele tentacule
Ale trecerii, acel scîncet
Abia perceptibil
Ca o cernere de cenușă
Chipuri și șoapte dilatîndu-se
Peste ochiul golit de absență.

Va cădea seara (poate-i chiar
Prea mult) și n-ai să știi nimic
Despre ciinele de piatră
Și despre fisura din mersul lui morțial.

Despre flaut

„Acest poem mi se împotrivesc
Acest poem mă va pierde”
În fiecare dimineață hieraticul
Semn al catedralei de amestit
Și proiecția nopții
Din care se prelinge vocea lui Jaques Brel.

Ce minunat e să ai iluzii
Vine vara și floarea odoleanului
Face piruete melancolizînd privitorii
Pînă cînd subțirele flaut
Lasă să-i alunecă peste gîtul de lebădă
Surisul rece al lamei gilette.

curte nu de-
ceineva dădu-
și tot de acolo
el chelălăit
fine. O pisică
și se opri în
nu mai cu-
osuf... fin și
tinse lung, a-
amai o pisică
cîndu-și botul
i să stea prea
lă un bolovan
aruncă după
e tablă lovită

cești, mă, a-
luneric.

În buruieni.
borînd asupra
să-i bată pu-
teamă. Poate
morțea care
are și-i ajun-
șira spinării.
l, mă țică ?
ndă, dar simți
ascultă. Fără
tremure.
teamnă că nu
e cheamă ?
destul de des-
capul.
întîi pălăria
achi și, dede-
Apoi o mină
Oară și-l aju-
O mină obis-
inile care pu-
copil sau să
oate chiar să
unui pui de

zu' băiete ?
ă să mai
Nu vrei

sprîndă scaic-
eseră de pan-
și timp, făcu
ite. Gardul și
ăpătau încet
e. Fața bătri-
ci a supărare
oar ochii mici
ixă ca a ma-
pe scaun și-i
1. Înainte de
euși să strige

ă viș și văd

ni să ridă și
ă cit îl țineau
l auzi ce i se

ideau din ori-
ersul cînd a-
a poarta gră-
ci o vazu pe
tă în mină.
i, pușor ? Nu

că mai depar-
găle o jos. se
e rate îl
în parul ei și
gît, sigur mă-
lucru, că oa-
1 ce vor, cite-
ră să-și dea

DEBUT Romeo Șurliu

ÎN ZORI

Tărîșul ăsta e bătut bine aici, fiindcă e la margine și trebuie să fie rezistent. Toată apa asta în el va izvorî, deci ia să vedem. Apa vine cu putere după curbe și se izbește în malul meu ca să-l dărîme. Dar de ce să-l dărîme tocmai pe al meu ? Lesa asta, o fac să-l protejeze, iar pe de altă parte lovește în dușmanul meu de peste gîrlă, care e mîndru că are un mal mai înalt decît mine. Și sus pe mal are salcîmi. Iar eu îi văd pe ei cum se uită printre salcîmi ! Iud de mine ? Lesă, să ridă, o să vadă ei. Și ploaia asta nu mai stă. A ploaia toată săptămîna și vor fi inundajii. Cît mă bucur. Lasă vecine o să vezi tu cum rămiu fără mal. Și fără jumătate din grădină. Piatra asta mare o s-o pun la baza stîlpului. Mi-e milă de tine, stîlpule, te-am lăsat din cel mai mare și mai frumos salcîm al meu. A trebuit să te sacrific. E ade-
cât că și nevastă-mea s-a opus. Că de, să facem mai bine grîndă la casă, că uite, a puzit aia veche. Nu pot nevastă, tu nu vezi ce mal, mare are ăsta de peste gîrlă. De ce să se uite ei de deasupra, iar noi, ca niște sărăntoci, să înghitim în suc. Ia să măsur, unu, doi, trei, patru pași. Acum e încă mică apa. Să tot aibă vreo 10 metri înălțime malul lui. Mai am un pic și umplu toată lesa cu piatră. Are dreptate nevastă-mea asta să mă strige, mi-e foame și sint obosit, dar nu plec pînă nu termin, ce-or să creadă ăștia. Cîm mai stau acolo, sus pe mal, și se uită

pe după salcîmi. Aha, crește din ce în ce apa. Încă nu e mare, dar deja se izbește în malul dușmanului. Bun, sint un băiat deștept. Unde ești tu, tată, să mă vezi. Mi-e din ce în ce mai frig, dar dacă muncesc nu-l mai simt, mă-nclăzesc. Ai dracului, au coborî și ei, să se uite mai îndeaproape. Am făcut aici lucrare de genistică. Acuma apa vine pînă la briu, trebuie să merg cu grijă. Ii aud cum injură, mi-au zis și prost ? Așa ? Păi miine mai fac două lese să vă ia apa toată grădina. Și să fiți mulțumiți dacă rămîneți și cu casa. Aveau și ei, acolo, două îngrădituri, dar cam anemice. Deja nu se mai văd. Deasupra lor apa face o bulboană frumoasă. Ei macină malul, care și așa e numai nisip. Iar salcîmii ăia doi de deasupra se vor prăbuși primii. Ce-am să mai rid, și nu singur, ci cu nevastă-mea, ca să am spor. Ploaia e atât de densă încît nu prea se mai distinge bine. Dușmanii mei tot acolo vor fi fiind. Se vede ceva neclar. Dar nu știu dacă ori fi salcîmii sau doar nălucri. Ca să aflu trebuie să mă duc aproape. Oî trece eu prin apa asta ? Trec, trebuie să mă conving. Toate pietrele mă izbesc, ba chiar și cite un copac, apa mă cum duce la vale. Ajută-mă, doamne, nu mă lăsa să mor înecat. Ce frică am tras, mai mare rușinea, eu, un om curajos. Dar altul dacă era în locul meu ce făcea, dacă îl izbeau așa toate pietrele aduse de apă ? ! Să mă țin de rădăcina asta de salcîm, încă e mare

malul ăsta, dar macină bine apa. Ia să mă ure în sus, pe rădăcină, să-i văd. Tot așa de tare plouă. Mai bine nu ridicam capul, am dat nas în nas cu ei. Rinjiți, ăii ? ! Stau pe vine și se uită la mine. Bine că nu mi-au spart capul cu vreo piatră sau cu toporul. Să mă-nțore repede pe malul meu. Stau și eu pe malul meu și privesc la ei, chiar dacă nu văd nimic, și nici ei pe mine. Se-ntunecă. Pe celălalt mal se vede o lumină, și nu se aude decît vîietul apei. Apa a crescut deosebit de mult în ultimele ore. Și nevastă-mea asta trage de mine să mă duc în casă. Că zice, răcesc. Am potolit-o repede. Vreau să văd cum le ia ăstora pămîntul, și n-o să plec de pe pietroul ăsta pînă nu văd malul luat de apă. Ce credeau ei ? Se pun cu mine ? Pasca voastră, am să umplu gîrla de lese, miine dacă stă ploaia mai fac vreo cinci, să știți și voi cine sint io. De ce să-mi ia mie apa grădina, ce dacă n-are decît zece metri lungime și cinci lățime și e plină de pietre. Sinteti proști, pietrele alea sint și ele bune la ceva. A stat ploaia și mă cam ia cu frig. S-a răcit și piatra pe care stau. La ei s-au înmulțit luminile, au venit cu toții să vadă ruptura, să vadă cum le fuge pămîntul de sub picioare. Apă frumoasă și dragă, ai făcut o faptă bună. Peste puțin timp se va face ziuă ; și nu se mai văd salcîmii înalți și întunecoși, nici măcar malul negru.

De cît timp oare am moțait așa ? E ziuă de-a binelea, nori amenințători stau să se descarce, e frig. Nu mai văd malul, ci doar o imensitate de apă, iar de pe cealaltă parte, care acum e mai jos decît mine, mă privesc cinci figuri crisplate. Îmi vine să zîmbesc, dar nu pot, cred că sint răcit, bolnav. Nici măcar nu pot să mă mișc.

să alerg
ajung s-ajung
mă aține ris nebun
timpul vorbeii-fecioara
e al celei
Singura !...

balada clepsidrei

in leagănul clipei - nisipul -
se-ascunde un vis de demult,

paradoxul tăcerii : cuvîntul !...
și noi mai avem de cernut...

iubito, e vreme de taină,
nisip în clepsidră - cit vrei !...
alungă năluca de teamă
să nu mai fim trei !

în doi, pustiul e unul
și-n dorul lor, ca de om,
te vor cuvintele toate
mireasă acestui eon...

primește-mi, iubito, pustiul,
în numele-acestui deșert
ești singurul lumii miracol
și-s singurul care te cert

unde spusa nu s-a spus
unde fecioară vorba
n-o desmiardă nimenea
să alerg
aș vrea, aș vrea
să-i ațin vorbeii calea,
calea unde s-a-ntrupat
doamnă peste vinovat

alerg și
mi-e urma grea,
trag la ea ca la edec,
imi trag sufletul
și-alerg

irelor

MUZICĂ

Tineri concertişti (II)

„Gala tinerilor concertişti“ — serie de manifestări muzicale inițiate de Colegiul Criticilor Muzicali din A.T.M. — împlineste un număr remarcabil de episoade (56), întregit de ultima ediție desfășurată la Constanța între 2 și 4 decembrie. Organizarea s-a datorat colaborării dintre Colegiul Criticilor și Comitetul județean pentru Cultură și Educație Socialistă, Comitetul județean U.T.C. și secția Filarmonicii din cadrul Teatrului Muzical Constanța.

În legătură cu această secție, semnificația interpretativă a Orchestrei Filarmonicii se dezvoltă mai ales prin efortul — și performanța — de a asigura acompaniamentul la numeroasele concerte, arii, piese concertante, în trei zile succesive. Nu în ultimul rând, contribuția dirijorală a lui Petre Săbăreț (în 2 și în 4 decembrie) — echilibrată și eficientă, precum și cea a lui Radu Ciorei (3 decembrie) — cu același ecou pozitiv în efectul orchestral — s-au constituit în condiții fundamentale pentru realizarea evoluțiilor solistice.

Însăși tematica ce a configurat componentele acestei Gale suscită interesul prin periodizări ale istoriei muzicii sau prin „portretizarea“ specificului unui anumit instrument (-vioara). Într-o primă etapă, seara de muzică franceză (2 decembrie) s-a conturat într-un climat caracteristic creațiilor a doi reprezentanți aparținând celei de-a doua jumătăți a secolului 19: Camille Saint-Saëns și Jules Massenet. Unul din genurile abordate — concertul instrumental — va releva aceeași tendință (exagerată poate) spre virtuozitatea înțeleasă ca scop, deci cu un rol prea important în raport cu conținutul ideatic și afectiv. Pe același plan se situează, astfel, cele două lucrări de Saint-Saëns: **Concertul pentru violoncel și orchestră** și **Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră**. Nivelul îndemnării și tehnicității instrumentale nu poate fi contestat nici violoncelistului Harongozo Sandor (student în anul I la Cluj-Napoca), nici pianistei Dana Ciocârlișe (anul III — București). Însă, dacă Harongozo Sandor privește obiectiv (oarecum impersonal) curgerea fluxului muzical, Dana Ciocârlișe se implică temperamental în interpretare, fără să încerce să atenueze prin rafinate expresia emfatică și nu întotdeauna de bun-gust a respectivului **Concert de pian**. Oricum, aplombul și siguranța acestor doi tineri le vor asigura, adesea, priza la public...

Cel de-al doilea gen muzical înscris în program — aria de operă — schițează personajele feminine principale din **Samson și Dalila** de Saint-Saëns, respectiv **Manon** de Jules Massenet. Dacă imaginea Dalilei este surprinsă într-un singur moment solistic, profilul protagonistei Manon se lasă observat în mai multe ipostaze, prin diversele stări și sentimente exprimate în câteva arii. Unitatea lor interpretativă transpare în concepția discipolilor aceleiași clase de canto — cea îndrumată de Maria Hurduc (la Conservatorul bucureștean) — fie că ei sînt încă studenți, ca Elena Drăgoi (anul II) și Monica Popova (anul III), fie că figurează drept soliști — ca Liliana Dumitrache la Teatrul Liric din Brașov, sau Simina Ivan — la Teatrul de Operă din București. Desigur, vocile diferă: mezzosopra Monica Popova este o Dalilă pasionată, dar nu cu destulă finețe, soprana Simina Ivan rămîne o prezență scenică agreabilă, iar glasul suplă și cultivat ilustrează experiența anilor de teatru muzical; intensitatea vocii Elenei Drăgoi este forțată ușor pe alocuri, dar fără să altereze impresia generală de claritate, cursivitate, muzicalitate. Ca un punct culminant al întregului concert am remarca apariția Liliane Dumitrache în „aria-cheie“ din **Manon (Gavotta — actul III)**: timbru deosebit, penetranța sonorității, gradarea unei construcții de suflu larg, sublinierea contrastelor psihologice. Iată un anume spirit al muzicii franceze, dedus din tălmăcirile acestor tineri instrumentişti și cîntăreți... Urmează comentariul asupra celui de-al doilea concert al Galei — dedicat valorilor muzicii clasice...

VALENTINA SANDU-DEDIU

FILM

O biografie muzicală

Comedia muzicală, însemnînd de regulă număr cîntat plus număr dansat, cu un personaj pe măsură amindurora, a știut să facă din scenă o lume și fără a ne juca numai de cîntec, din lume, o scenă. Gică Petrescu, personajul principal al biografiei muzicale ce i se consacră (Casa Unu) prin contribuția regizorală și scenaristică a lui Iulian Mișu, autor de filme de toate gradele, ne farmecă și acum. Acum cînd viața lui devine film, viața muzicală, pentru că nu despre o biografie romanțată este vorba, ci despre una în expresia muncii artistice. De altminteri, filmul lui Mișu se vrea o fereastră deschisă spre revista românească în centrul căreia îl situază pe neobositul interpret. Vocea lui de astăzi, puțin mai rodată, mai naturală în firescul ei, și vocea lui de ieri, neverosimilă parcă prin încălzirea de căldură și dulceață, la fel de autentice amîndouă, se transformă în purtătorul de semnificație pentru un erou neobosit. Îl vom întîlni la radio, la televiziune, pe scenele de estradă, în București, la revistă, dar și pe scenele lumii, stîrnind invidii și cucerind și acum elogii pentru o activitate mai puțin cunoscută publicului nostru.

Înainte de a fi un film-portret, sau știind să fie aceasta, „Muzica e viața mea“ folosește pretextul, nicidecum trîdat, dimpotrivă, îmbogățit, nuanțat, diversificat, de a ni-l prezenta pe Gică Petrescu nu doar prin el însuși ci și prin „invitații“, adică prin colaboratori, cei mai mulți colegi de aceeași largă popularitate, compozitori și actori. Slujind muzica ușoară românească, și estrada, artiștii produc bună dispoziție și incitare, iar numele celui ce le oferă prilejul de a se aduna pe ecran, sub titlul unui film, este „maestrul Gică“. Un maestru modest, cu manifestări firești dar care, ne dăm seama cu uimire și bucurie, „deține“ mai toate șlagărele la modă, de la „Căsuța noastră“ la „Du-m-acasă, măi tramvai...“ Pentru noi, Gică Petrescu le adună într-un recital extraordinar stringîndu-i în juru-i, cum arătăm, pe cîțiva dintre colegii de ieri și de azi. Se crează în felul acesta citeva intermezzo-uri inspirate care, spîrgînd cursivitatea filmului ce nu este numai deocînd un documentar, pigmentează cu umor și antren contagios seria de romane și cîntece de pahar. E plăcut să o revezi pe Stela Popescu, fie alături de maestru, fie împreună cu Alexandru Arșinel, în cuplete dintr-un apartament pentru a ajunge pe o scenă, în fața camerelor de televiziune sau la radio, spre a ajunge, de fapt, la spectator.

Iulian Mișu realizează un film de montaj, cînd e să ia fragmente din înregistrări existente, însă intenția este de a construi un adevărat edificiu cu firma pe care filmul o onorează, și îi reușește intenția tocmai pentru că are tactul de a lăsa loc destul personajului principal. În treacănt fie spus, e și greu să ne plictisim cu muzică interpretată de Gică Petrescu după compoziții de H. Mălineanu, Ion Vasilescu, Aurel Giroveanu, Gherase Dendrino, Temistocle Popa. Textierii îl sînt Cezarina Moldoveanu (soția, deci), apoi Eugen Mirea, Mihai Maximilian, J. Fulga, H. Mălineanu, Nicolae Dumitru, iar din lista invitațiilor apropiați și de mare talent comic mai fac parte Tamara Buciuceanu-Botez, Dem Rădulescu, Ștefan Bănică, Alexandru Lulescu, Nicu Constantin. Participă, de asemenea, deși fără prestații autonome în cadru, și trupa de balet a Teatrului „Constantin Tănase“, realizînd succint o coloratură necesară.

„Muzica e viața mea“ reprezintă omagiul adus de cinematografie unui artist legat de publicul său, dar și o datorie a acesteia, onorată, de a prezenta valori unanim recunoscute. El este în același timp dovada unei eflorescențe a talenteor genului la noi, iar seria de invitații lansate de amfitrion sub semnul celei de-a șaptea arte demonstrează, cu prisosință, generozitatea artistului.

IOAN LAZĂR

„Cu gîndiri și cu imagini“

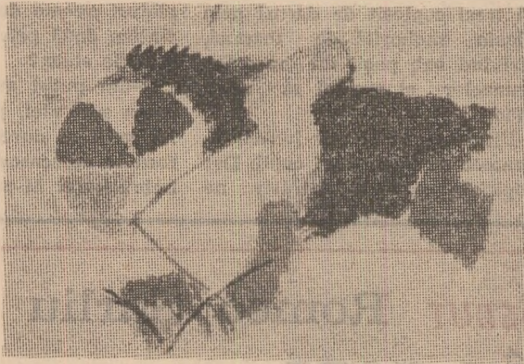
Povestea

Cit de tulburător acest basm al lui Andersen, în care o ființă (e adevărat nepămînteană) alege iubirea în locul eternității. Căci mica sirenă renunță la nemurire de dragul prințului Hans.

Ea știe că la fiecare pas mii de cuțite îi vor săgeta trupul. Ea știe că viața ei pămînteană va depinde în exclusivitate de iubirea prințului. Mica sirenă știe dinainte prețul și îl acceptă. Numai că prințul Hans se va dovedi un Hans oarecare. Fascinat la început de frumusețea ei stranie, prințul va obosi, neinstare să o înțeleagă fără vorbe. Căci mica sirenă este mută. Ea nu se poate exprima altfel decît prin ea însăși. Ochii și trupul ei spun o poveste pe care prea pămînteanul Hans nu o poate descifra. Întrebările lui rămîn fără răspuns, pentru că el nu înțelege alt răspuns decît cel **prin cuvinte**.

Poate că cel mai trist personaj este chiar opacul Hans, tocmai pentru că nu are acces la miracol, tocmai pentru că este, prin structura lui, condamnat doar la înțelegerea lucrurilor comune. N-a putut mai mult. Nu a avut atîta simțire și atîta imaginație încît să construiască el singur povestea pe care i-o spunea, nu prin cuvinte, ci doar **existînd pentru el**, mica sirenă.

De multe ori m-am gîndit la basmul lui Andersen în legătură cu muzica ultimelor decenii și, mai ales, cu pictura non-figurativă. Obisnuită ca imaginea „să povestească“, înțelegerea noastră preferă comoditatea re-cunoașterii, efortului cunoașterii. Nu știe, sau mai degrabă se teme de neașteptata libertate pe care i-o oferă formele și alcătuirile fără o pre-existență în memoria retinei. Căutăm

cea ce cunoaștem, încercăm să identificăm în ceea ce vedem, propozițiile deja formulate ale existenței.

Atît de des auzita frază „nu-mi place pentru că nu înțeleg“ îmi accentuează bănuiala că personajul cu adevărat demn de compătimire este chiar prințul Hans, care se va însoți cu o ființă previzibilă, pămînteană ca și el, pentru că nu a știut să înțeleagă și cu simțirea. Cit de nefriciți, de văduviți de o mare parte a bucuriei ar fi oamenii, dacă s-ar apropia de artă numai cu înțelegerea! Căci ce poate fi cuprins doar cu înțelegerea și în afara simțirii?

Memorabilă fraza uruguaianului Galeano „înțelepții doctori în Etică și Morală trebuie să fi fost pescarii de pe coasta columbiană care au inventat cuvîntul simțigînditor, **sentipensante**, pentru a defini limbajul care spune adevărul“.

Șansa pe care mi-o dă mie, ca privitor, arta non-figurativă (spre deosebire de cea figurativă care spune și îmi impune o poveste la care cu greu mai pot eu adăuga ceva) este aceea de a putea construi eu, privitorul, povestea, într-o înfinitate de variante, într-o deplină libertate. Atîta libertate cit pot cuprinde spiritul, imaginația și simțirea mea. O libertate copleșitoare și crudă, care mă avertizează însă că mi se dăruie, ca și prințului Hans, doar atît cit pot eu singur primi.

DANIELA CRĂSNARU

PROFIL

Daniela Isache, un tînăr în fața șevaletului

Autoportret

Trecem prin viață grăbiți, trecem printre faptele vieții grăbiți, furăm, din aceeași grabă, cu coada ochiului, crîmpeiele unor întîmplări care se petrec adesea, fără noi, importante, rar avem răgazul să revenim asupra lor iscodind tot grăbiți amintiri care se destramă și ele prea repede; „cînd să regretăm?“ — mă întrebă îngrijorată cineva care, ca și mine, galopă lacom spre mîine, mercu spre mîine, cu nădejdea că mîine vom fi mai chibzuși cu timpul nostru și el, la rîndul lui, mai încăpător.

Iată-mă, așadar, aici, în această pagină, doritor să mă întorc asupra unei amintiri furată cu grața vieții de toate zilele dintr-o expoziție de pictură neobișnuită și amintirea, ca o clipă oprită în loc, obsedantă, și-a cerut în sfîrșit, atît de rar împlinitul drept la recunoașterea adevărului care a păstrat-o atît de vie.

Neobișnuita expoziție de pictură era — a trecut un an de atunci — semnată DANIELA ISACHE și autoarea se aventurase cu candoarea dar și cu orgoliul penelului tînăr în va-

carmul bucureștean unde în asemenea împrejurări pregătirile premierei sînt de mult ori și mai iscusite și mai rezistente decît reprezentăția.

Universul picturii DANIELEI ISACHE, frapant prin puterea de a sugera — cu o surprinzătoare violență și a desenului agresiv și a culorilor tari, smulse anume parcă din coșmarul unei furtuni — o combustie puternică, se exprimă mai ales în portrete care, toate, prin convulsia expresiilor, trimit la sentimentul de strigăt, la ideea de apel dramatic în favoarea echilibrului și a armoniei și a liniștii nesperate, la nevoia de purgătoriu.

Întîmplarea, și ea de atîtea ori ca un semn al „poziției astrale“, a făcut ca acea clipă furată dintr-o expoziție ce sigur ar fi meritat mai mult, să reinvie în amintirea mea cu aceeași putere cu care îmi rînise retina, obligîndu-mă, peste timp și spre deloc mascata neîncredere a pictoriței, să-i revăd portretele spre a mă convinge că DANIELA ISACHE are și darul și harul de a ne rezer-

va surpriza unei autentice semnături plastice.

Între puținele lucrări din vremea din urmă un nou portret, al unei bătrîne, izbutind să reverbereze o întregă poveste în zîmbetul mereu indecis între durerea unei existențe dramatice, o viață de om, și seninul înțelepciunii la sfîrșitul acelei vieți de om, în ochii a căror lumină se împarte la fel de dureros între înțelepciunea superior ironică de la capătul vieții și durerea conștiinței că acel capăt a fost atins și el este departe de a fi al bunei speranțe, în pergamentul obrazului care imprumută culoarea fărîni dinaintea unui ploi care, sigur, nu mai poate fi salvatoare. Iată-mă așadar aici, în această pagină, convins că trebuie să recunosc unei amintiri furată dintr-o expoziție transversată în grabă, dreptul la afirmarea tîrzie a adevărului care a făcut-o să rămînă atîta timp vie: DANIELA ISACHE — un tînăr aflat în fața șevaletului sub semnul încrederii.

DINU SĂRARU

Constanța Buzea:

poezia iubirii ca suferință a spiritului

Voluptăți pe rug

Constanța Buzea (n. 31 martie 1941, București) e o mare poetă a iubirii. Caz rar în lirica secolului XX și absolut strănii, pentru că iubirea începe în imaginarii ei de unde de obicei sfințește, iar sfințitul e prevestit foarte de timpuriu, încă în primele două plachete, *De pe pământ* (1963) și *La ritmul naturii* (1966), în care exuberanța adolescenței e cu totul palidă, izbitoare fiind intuiția iubirii ca provocare la durere: „dragoste — salcie albă de plins”. Nici urmă din neliniștile incipiente și din desfătările simțurilor; nimic de joc senzual, dar și nimic demistificator. Tentațiile zeiței Venus lipsesc cu desăvârșire. Erosul pune în paranteză pasionalitatea fizică, nu întâmplător un poem intitulându-se *Iubire ferită de trup*. Și totuși, o iubire neinduplecată, violentă, cumplită agită versul. Este iubirea în criză, a cărei plenitudine a fost fisurată prin decizia ce-luialt de a-și încheia contul sentimental în cuplu.

Poezia — îndeosebi de la *Norii* (1968) la *Ape cu plute* (1975), trecind, deci, prin *Agonice* (1970), unde angoasa atinge apogeul, prin *Coline* (1970), *Sala nervilor* (1971), *Răsăd de spini* (1973) și *Pasteluri* (1974), plachete care o nuantează — tălmăcește drama femeii / o frământare sufletească difuză, «incilicită», ireductibilă la atitudinea limpezii, ca amărăciunea sau ura, care pot fi definite prin ciuva indici. În aceeași *État d'âme* se amestecă o afecțiune încă persistentă, o promisiune de protecție maternă și o generozitate care nu e departe de milă, nostalgia zăpezilor de altădată și spaima de un viitor fără contur. Femeia nu se poate revolta împotriva celui care a trădat-o. În oporiul ei stăruie admirația, ostilitatea se colorează de iubire, desprinderea continuă să rămână și legătură: „te-ncon-jor cu deznădejdea vocii gata să se-nchi-ne / te îndepărtez cu ochii care-s blinzi de cit te jindui”. Atrasă irezistibil de cel care o îndurează („ce blindă pradă jindui să fiu privirii tale”), victima e dornică de o regasire exuberantă („în umbra mânăstirii ne-nținim / și mă-nfiori cu fața ta de mim / sigur că vreau să te conving să fim / arpile acestui riu sublim”) și pregătită pentru o smerenie care prevestește sacrificiul („ce să-ți mai spun cind lumea o faci tu / mă umileș suav / cum miei grei de fragedul lor suflet / cad în genunchi”).

Păcatul celuilalt e de a-și fi retractat oferta de a-i fi partenerei sale oglinda în care se putea descoperi și contempla și de a fi ezitat să se lase copleșit de identitatea ei, așa cum cer legile comuniunii. Cea lăsată pradă singurătății îi înregistrează nesăbuita abdicare pe cele mai umitoare semitonuri ale reprensiunii. Muștrindu-l blind, ca și cum l-ar implora: „adevăratul suflet tu vrei să mi-l omori / cind viața mi-este plină de mori de flori de nori / nu ți se face milă ca de-un păstor pe deal / dacă-l găsești al tău e rănește-mi-l și ia-l”. Contrariindu-l printr-o capitulare orgolioasă: „și vei dori și eu voi fi în stare / să mă predau restricțiilor finale / cu umilință și cu nepăsare // tu vei dori atât de multă jale / în răutatea ta stră-lucitoare / incit voi fi ca de zăpadă moale”. Pedepsindu-l prin însemnarea cu suferință: „nu mă mai pling nu mă mai uit / ce soartă mi-este dată / oricât de pură lacrima / asupră-i ar fi pată”. Sau prin simpla, dar ostentativă prezență: „precum aş spune sufletul mă doare / cu lingă tine vin în răzburare / dorind să-ngîni gîndia mea paloare / tu ești trecutul rânii viitoare”. La asemenea candid gesturi (deși unele poeme, ca *Stivitorul de goluri* și *Clonț*, au tăis de pamflet) se rezumă vendeta.

Ezitatea de a accepta o ruptură definitivă se unește cu nădejdea într-o posibilă întoarcere. Sufletul celuilalt a devenit o prezență care nu poate fi expulzată ușor („răsare ca o lună și apune / sufletul tău nici tinăr nici cărunț”), și în soliditatea lor paralelă, pe cei doi îi înflăntuiesc simboluri identice („purtăm la gît același șarpe rece / îmbolnăvit de dor de singe”), comuniunea s-a destră-mat în fapt, dar continuă să dăinuiească în lealitatea inocentă a femeii, așa cum un cimp magnetic persistă citva timp după ce agentul lui a fost îndepărtat.

Incapacitatea de a răspunde loviturii cu lovitură, de a recurge la tehnica „dinte pentru dinte”, se nutrește dintr-o ciudată predispoziție sacrificială. Noua Ană (care își evocă modelul în scopul de a sugera afinitatea) primește infidelitatea, trădarea, fățărnicia ca pe niște ofrande care i se află miezul poeziei în care se cuvin află miezul poeziei

inseși, e o vocație. O multiplă agresivitate e acceptată cu o plăcere de gurmand, consumată lent, savurată. Umilirea (într-un poem cineva o poartă pe eroină „prin bilci / scufundată în butoiul cu apă”) și eșecul („m-au infrint / nu mai vreau nimic decit poate / să mă lase în pace un timp”) sînt primite cu o voluptuoasă resemnare. Cu mijloace extrem de simple (banala mărturisire și imaginea prozaică), absența, boala și solitudinea sînt unificate în același sentiment al apocalipsei (*Sunete pure*, titlul versiunii finale): „eu nu sînt aici / n-am fost niciodată / sînt numai bolnavă / și stau pe pământ / ca o creangă înfiptă-ntr-un / om de zăpadă”. Mai tot ceea ce se întâmplă împrejur, cu cele ale Firi mai întii, iar mai tirziu și cu cele ale Cărții, e interpretat ca metaforă a propriului destin, finit și încă posibil. Așa, banalul pescuit (*Cheia închisă* — poem care dă titlul antologiei din 1987) și căderea apei în soc (*Moară*), acte conotate inițiatice. Punindu-și o mască „zimbătoare” (*Îndoială*), mucenița care arde pe rug își comunică impresiile pătimirii preschimbînd o suferință de o concretețe răvășitoare în obiect de ceremonial.

Nu poate fi întâmplător că radarul suplicului detectează și localizează, în mitologie și în realitatea de toate zilele, ființele năpăstuite, făcîndu-le personaje al unora dintre cele mai tulburătoare poeme. Dincolo de regnuri, de falile realului și imaginariului, de dichotomie și de diferențe specifice se conturează o solidaritate emblematică a suferinței, la care participă: lebăda cu „gît subțire” (*Tentațiile șarpelui*), mielul pascal (*String în pumn o lăcustă*), cu care identificarea e nemijlocită („tremur ca mielul / peste care cade pajura / cu gheara în ceafă”), ciinele credincios (*Frica*), pregătit să se primejduiască („aperi interiorul grădinii / cum sufletul ți l-ai apăra / capul ți-l sfărâmi încercînd să-ți faci / loc spre agresor”), caii care cad pe gheții (*Cai în genunchi*), ai căror ochi emană o milă „grea” și caii din ale căror unghii despotcovite curge un singe care cristalizează în „fructe roșii” (*Iertăți de iluzii*), copacul doborît fără rost (*Umbră pentru cer*), din care „rămîne rădăcina osul cu frunze negre”, insecta care poartă în delicatetea ei semnul sacralității (*Păianjenul*) și, bineînțeles, eroul consacrat al jertfei (*Icar*), solicitat să-și detalieze, în versuri confesive ultimele clipe etc. Această societate a fragilității, a răbdării și a pătimirii locuiește, prin membrii ei și mai ales prin spiritul comun, întreaga poezie.

Însăși fizionomia poetei trădează, încă înainte ca drama să se fi precizat acut, o existență pentru suferință. Ochi mari și cuminiți, sub sprincele delicate, pe care-i înneacă apa melancoliei, dîndu-le o independență de pecete; o bărbie cu gropiță; o față rotundă, care dă senzația de cireasă, fructul candorii; un suris ezitant, de o inocență malițioasă — iată un chip de copilă nevinovată, care pare a se mira că a fost lovită de năpastă. Mai tirziu, după ce va fi îndurat pe rugul ispășirii, candoarea va fi înlocuită de o sobrietate caracteristică mucenitelor. Firește, sufletul va rămîne același: „sufletul în chip de salcie”, care primește agresiunea ca pe un dar, însă fără să-i cedeze, ci mlădiindu-se cu smerenie.

Dulce și amar

Experiența agresivității pe propria piele și inclinarea de a-i întoarce cu generozitate obrazul stimulează o viziune circumspectă a tot ceea ce se întâmplă în lume. În cele mai mărunte și mai inocente gesturi e bănuît un act de violență, pe care delicul îl agravează (*Copilul și mărul*): „un copil închide ochii și duce la gură / sărută și mușcă cu dragoste și infrigurare / mărul prietenul său”. Iar suspiciunea devine un fel de normă de existență (*Pucmii*): „poemul ca o mină blindă / pe fruntea unui copil care refuză și binele / pentru ca să nu greșească niciodată / acceptînd darurile ca pe niște fructe cu simbre / exploziv”. Oriunde ai întoarce ochii, dai peste o brutalitate, un rapt, un sacrilegiu. E universal, imaginar, al unei sensibilități exorbitante.

Înlăuntrul lui agresiunea e dureros de dulce, mai întii pentru că se consumă îndeobște în palierul afectivității, apoi pentru că din registrul ei de violențe sînt alese cele care euforizează: absorbția, înfășurarea, învăluirea, maccarea. „Bem lucruri”, iată un deziderat simptomatic, care jinduește să păstreze identitatea victimei (*Trup unic*). Moartea ca atare poate divulga prospețimi nebă-

nuite (*Fiul arpei*). Ori se poate înfățișa ca un freamăt ademenitor (*Firese*).

Îmblinzirea brutalității are ca pandant o paradoxală alienare a spiritului, care se realizează prin tot ceea ce ocrotește în urma unei mișcări de recul. Prin tristețe care, încorporată în cîntec, devine o formă de rezistență morală (*Leac pentru îngeri*, poem care dă titlul unei antologii din 1972): „ce-mi dai să nu mor azi să mai rezist / leac pentru îngeri cîntecul meu trist”. Prin solitudine, care se exprimă prin imagine enigmatică și gesticulație fabuloasă (*Moștenesc graba*). Prin „starea de veghe” (atitudine recurentă) și prin „răbdarea de-a se-ngindura” (titlu de poem și vers). Prin exilul semiotic, ale cărui echivalente ideale le oferă natura-mamă (*Intrarea în cuvînt*). Și, firește, prin regresivitatea în cosmos. Percepția regenerării prin contact cu materia universală, în înfățișările ei minerale și îndeosebi vegetale, e de o înrourată gingașie, poemul transcriind cu o finețe de cardiograf bă-tăile sufletului atins de miracolul innoirii (*Lumină*): „e vremea dulce să tot stai pe-afară / te-ajută frunzele și te-nsenină / sevele nervii-s fragedă lumină / cețos și pur polen de sălciură”. În poezia suferinței e, ca în nici o alta, o nevoie de comuniune și de joc, de tandrețe și de alean, căreia nu-i poate răspunde decit natura (*Toamnă*). Dorința, cu intensitate de viciu, de dispariție printre cele ale firii se rezolvă într-o stare paradisiacă, producătoare de plenitudine castă (*Copil*). Cînd apare, dorul regresivii însuflețește expresia, destinde conotațiile și frăgezește simbolurile; așa se întâmplă îndeosebi în sonetele din *Sala nervilor* (1971) și în *Pasteluri* (1974), pe care le tonifică o infuzie de senzații rememorate. Ca toate celelalte inițiativă ale spiritului în suferință, și tentativele lui de a se aliena comportă o finalitate contrarie celei previzibile.

Nu ultima, dar cea mai radicală variantă a dramei, în forme tot mai precipitate în poezia de după *Agonice*, procedează la o relegare structurală a existenței. Omul în carne și oase, cu suflet și spirit, e înlocuit de propria-i umbră ca de un dublu, iar viața se retrage în memorie. Umbra își câștigă autonomia („dar dincolo de cuvinte / și dincolo de dor / se vede umbra trecînd / cu un deget subțire pe buze”), se erijează în omologul celui care o emană („cînd mă apropii umbra devine / pată fără răsruce fără deviere / oglindă a mea / ciine concentric”), se instituie într-un spațiu care este și concentraționar și protector („toți oamenii trăiesc în sinea umbrei / cu veselia dolului acestui mod de-a se ascunde”). Substituirea vieții prin memorie e încă mai hotărîtă și mai explicabilă (*Primăvara*): „privirea așteaptă ce știe că va vedea / auzul așteaptă ce știe că va auzi / și de o mie de ori nimic nemaivînd / memoria înlocuiește viața // amintirea primăverii / nu urmează primăverii ci iernii / un sentiment iradiază / dar nu din soare”. Pentru spiritul în caznă vine o vreme cînd numai „în amintire totul este posibil”; o nouă încercare, nu numai a disponibilităților dramatice, dar și a facultății imaginative.

Este de așteptat ca drama iubirii să aducă prin sine drama eternă a deșertăciunii (*Cu buzele în răzgîndire*), într-o expresie nuldă și inventivă și, mai ales, cu același coeficient de moderare prin culori, sonorități și miresme: „suntem mărunți / suntem ca praful ce se depune peste miere / suntem acoperișul fumul / într-un ținut vrăjit de frig / din timp în timp cu moartea-n suflet / fără să știu ce vreau te strig / tu rana mea amestecată cu leacuri / care n-au putere”. Sfișierarea cuplului atrage destruc-turarea lumii, care în aspectul unui *Tărîm devastat* (titlu de poem). Regretul neîmplinirii prin pereche rămîne cu timpul doar palidul pretext („perechile au dovezi că se vor distruge reciproc”) care îngăduie a afirma cu o neagră certitudine clasică deznădejde a efemerității (*Cursă*): „și tuturor ne va veni rîndul să alunecăm în colecția / de aripi astenice la care se uită un zeu”. În proximitatea și sub presiunea erosului pirjolit se dezvoltă o dulce / amară viziune ontologică.

Marile afinități

În răspăr cu poeticile de prim plan în secolul XX, poezia Constanței Buzea e frumoasă în cel mai curat înțeles etimologic: tăiată în geometrii elegante, gîndită în detaliu chiar și cînd face impresia de obscuritate, meliodioasă și dacă se lipsește de rimă, imbiitoare și în

contextul amărăciunii și deziluziei, o izbîndă a regului, a legii și a sistemului în luptă cu decepția tulbură, cu raul de a fi, cu angoasa. Pentru a face suportabile trăsnetele destinului are nevoie de o expresivitate a armoniei, care se adaugă, înglobîndu-le, celorlalte procedee de a provoca și întreține narcoza existențială. Poezia își regăsește astfel, și la acest nivel, marele oximoron din care crește.

E aici o dispoziție a lucrului bine făcut, specifică artizanului, dar, din ferici-re, ea favorizează proiecția contrapunctică a unei drame, slujește o nefericire. Dacă n-ar fi avut fior tragic, expresivitatea ar fi fost un act de virtuozitate agreabilă, din care ies arabescurile și bibelourile; o saturează însă o suferință care poartă spre dezastru.

Drama din poezia Constanței Buzea poate avea o rădăcină biografică, dar ea este de un tragism atît de pur incit, dacă va fi avut una, e fără îndoială că a resorbit-o fără rest. Nu e nevoie de informații exterioare textului pentru a-i recepta semnificațiile, pentru că niciodată, nici în primele răfurniri ale crizei, nu apare senzația de accidental. Cu origini concrete ori himerice, drama erotică e, de la început, o dramă a spiritului. O evoluție a avut loc, desigur, dar ea nu rezidă în emanciparea de ocazional, ci în decantarea stării de poezie.

Și totuși, grija de a nu asimila planurile nu trebuie să blocheze viziunea reliefului tensional în lăuntrica lui plurivalentă, căci nicăieri altunde se află însăși esența acestei poezii. Cit calvar erotic și cite consecințe spirituale, atîta lirism! În fața nici uneia dintre celelalte mari poete ale noastre nu se poate exclama în același fel, analogiile trebuind căutate aiurea. Numai la Silvia Plath poezia izvorăște din „experiența personală” (sînt chiar cuvintele ei!), dintr-o predispoziție tragică („Sînt locuită de un strigăt”) și dintr-o suferință intratabilă, care se convertește cîteodată în minie mimicoitoare („Și tot ceea ce vād înghit dintr-o dată”), pe care o „manipulează” însă cu „o minte inteligentă și inspirată”, pentru a o lamina și a-i da reverberații supraindividuale. Aceași translație are loc și în poezia Constanței Buzea, care are și obstinația Annei Ahmatova de a rămîne pină tirziu credincioasă pătimirii din cauze de irealizare a plenitudinii în cuplu și simte aceeași nevoie de a o dizolva în substanțe euforizante.

În fond, drama erotică din poezia ei o repetă pe aceea din poezia eminesciană. Numai purtătorii rolurilor s-au schimbat: suferința o provoacă acum, prin indolență, versatilitate și absență, bărbatul, iar povara dureroasă o preia femeia. Criza, care cunoaște intensități similare, e abordată cu soluții similare: același dor de nantizarea care purifică și cruță, catharticul „dor de moarte” și, ca succedanee, aceeași scufundare în somn și aceeași fuziune cosmică. Dincolo de criză, credința că iubirea e forța motrice a universului. Deci reproducerea limbajului eminescian, adesea în detaliu, de la ductilitatea versului la construcția metaforică, nu e gratuită, ci reprezintă un act de completă și premeditată intertextualitate. Efectul e colossal și strănii. Iar similitudinea nu se oprește la faza critică a dramei, ea poate fi sesizată și în transcenderea ei morală. Mai cu seamă de la *Limanul orei* (1976), care pare a diviza drama („fostul meu drum se vede pe cer ca o zgirietură” e un vers cu gust de cenușă din poemul *Cămila de har*), urmat de *Ploi de piatră* (1979), *Umbră pentru cer* (1981), *Cină bogată în viscol* (1983), *Planta memoria* (1985) și *Pietre sălbatice* (1988), originile erotice se voalează și suferința dobindește o neobișnuită autonomie. Poeta o ritualizează și o canonizează, o condensează și o geometrizează în forme încă mai cristaline, dar și mai aspre. Metoda camuflajului face loc unei tehnici a direcției, adoptată în cunoștință de specificul ei (*Cuvinte*): „și iarăși spun transcrieri de urlet de ciine / e poezia lingă pieritul stăpin”, iar în natura metaforei revelatoare se produce o mutație dinspre naturism spre livresc, starea de angoasă infiltrîndu-se mai insistent în imaginile scripturalității.

Nucleul originar al dramei s-a măcinat, dar acuitatea ei existențială subzistă. Puritatea discursului nu ostraciază pătimirea; ci, pentru că albul e culoarea ecranului ideal, o trădează în propria-i intimitate. De o concizie tot mai transparentă, versul ajunge să pară a fi lacrima însăși, iar cuvîntul — stropul de singe care s-a prelins, ca din întâmplare, pe pagină.

CONSTANTIN SORESCU

STAN MOISILA, București — „Am ales” — scrieți — „dintr-o serie de poezii compuse de mine, aceste două poezii care mi se par mai strălucite. Aș dori să știu dacă merită să mai scriu sau nu”. Prima dintre cele două „mai strălucite” compoziții începe ca o pastişă după un text inept de muzică ușoară („Noi credem că a fost iubire adevărată, / Amorul nostru pe țărâmul mării înspumate, / Dar ce a fost printre ale noastre șoapte, / Nu vom ști poate niciodată”, cealaltă, tot kitsch, e mai aproape de romanțe („Te voi aștepta și astăzi sară / Lingă crinii de la moară; / Iar în vînt peletele tele / Vor acoperi cerul cu stele”). Cu sinceritate: nu merită.

PAUL ILIESCU, Poiana Teiului — Progrese vizibile, în ambele corespondențe. Compoziția este mai strînsă, versurile mai coerente, unele chiar izbutite, cum ar fi „din amintiri mi-au rămas doar traversale” ori „sînt tristan trebuie uitată isolda”. Multe neglijențe, totuși, de la inadecvări lexicale („desfilatim robinetul”, „o feblețe chipul tumefiat”, „am levitat în dorință”) pînă la insuportabile cacofonii („Ca o pisică sălbatică această realitate / o viață nevroșimil de simplă / citeva obiecte de inventar / un zîmbet stingher pierdut în detalii / și muzica ce se prelinge în mici cuburi stivuite aiurea”). Încercați să vă citiți compozițiile cu voce tare.

S. TRAIAN, București — Ambele proze sînt literar stingace, lipsite de relief expresiv.

VIRGINIA LECA, Mărășești — Versurile sînt mai copilărești decît vîrsta pe care o aveți (16 ani); scrieți, cu conștiințiozitate, după modele care nu sînt de calitate cea mai bună („Și-i marca ce ne cheamă / Sălbatecă prin vreme / E vîntul ce înseamnă / Iubirile eterne // Clepsidra ce măsoară / Un timp al fericii / Cu semnuri ne-nfioară / Dînd glas nemărginirii // În seara de septembrie / Doar timpul ni-i mîhnirea / În seara de septembrie / Luptăm cu nemurirea”). Ar fi de preferat să lăsați lupta „cu nemurirea” și să citiți mai mult, este o luptă mai profitabilă oricum.

SORIN ARDELEAN, Brașov — Versificații pe teme diverse, cînd plate, cînd silnice. Vagi urme de umor involuntar, ca, de pildă: „Pe Acropole zac sedimente / arhaice, dar inocente; / te privește zeității olimpice, protectoare; / unele sînt la pămînt, iar altele în picioare”. Păcat de Acropole...

LUCIAN PRICOP, București — Pentru 15 ani e foarte bine; poeziile nu sînt, deocamdată, chiar... poezii, mai degrabă un fel de mărturisiri lirice (citeva puteau fi transcrise în proză, efectul era același), pe alocuri prea exclamative,

dar autentice, vii, deloc șablonarde. **Țăran din lut** e chiar emoționantă. Citiți — și mai trimiteți.

DORIN MAVRODIN, Slobozia — Versificații cu aspect vetust („Abia acum te-am regăsit — / După ce ani te așteptasem. / Din ochii tăi mă alăptasem / Cu somnul blind și liniștit” etc.); uneori, neizbutite pastişe după Adrian Păunescu (**Proba de anonimă impus, Rondei pentru ceea ce a fost**).

MARIA-ELENA CIOBANU, Colibași. Argeș — Compoziții de album sentimental, fără a atinge cu literatura.

CRISTINA CRĂCIUNESCU, București — Mult mai bine, deși înclinația spre literaturizare facilă nu a dispărut. E nevoie de concentrare, versurile dv. ar câștiga dacă ar fi mai laconice, mai puțin despletite. Și mai atent elaborate; în **Ce vei spune atunci?**!, de exemplu, formularea „univers asamblat” strică

guste / ruinat cu mă desprind / de sub teiul cu lăcuste / lingă vița ce-a cu vin / un chibrit stau ca saprind / făcînd nopți un vaccin / doar mergînd și doar... pășind”. Probabil tot așa și scrieți: „doar mergînd... și doar pășind”!

N. DIONIS, Alexandria — Vă place literatura lui Marin Preda („iubesc scrisul lui Marin Preda”), însă trădați această iubire scriind versuri împetrite de radicale („ochii noștri / vor zbura infinitul / mai departe cu-o clipe”; „iar liniștea ar fi rămas / heraldică de veșnicie” etc.) sau cu fandoseli neoașto-traditionaliste („cărarea de șoapte-nmurgită”, „un sărut de slobozire”, „și-aș privi / umbratul infinit al lunii”). Doar **Spre amiază** (un poem de factură dimoviană, însă original) rezistă — și, probabil, pe această linie trebuie continuat.

NICOLAE SILADE, Lugoj — Trimiteti, firește; nu cred însă că se poate

că (cu toate că nu mai eram copil). Citește enorm, orice nouă revistă literară (care-mi „cade-n mină”), almanahul LITERAR ba chiar și ANTICIPATIA sau ISTORII NEELUCIDATE. Universul lecturilor se reflectă în universul compozițiilor: „Sînt adevăruri care mint / Sînt clipe care le trăim / Și tot mereu ne întrebăm: / «De ce iubim?» / Oare există templul vieții / În care noi, cei ce trăim / Ne întrebăm de mii de ori / «De ce iubim?»”. Sau (probabil pornind de la almanahul „Anticipația”): „De ce a trebuit să cadă iar pămîntul / În miini haine și crude de oameni mari, / Care-l apasă și încearcă să-l strivească / În gheare, ca ulii pe canari?”. E, ca să zic așa, o istorie neelucidată! Și o întrebare: oare Amalia Popescu nu sînteti tot dv.?

OANA KADAR, București — Din ce păienjenis? este o miniatură lirică plină de grație și merită reprodusă: „In dimineața limpede / cu soarele în sulii / ca-n trestii de aur, / vibrează coarda uitată. // Între două secunde / între două ghilimele de timp, / curg lacrimi cu soare, / miniaturi volatile, / în care o rază / își răsfață irizatele / brațe subțiri. // Din ce păienjenis / îndurerat și mut rupindu-te, / ai învățat să plîngi, / Bucurie?...”.

CONSTANTIN SĂRAC, Uricani, Hunedoara — Bolovănoase, greoaie, aspre, versurile dv. au o încălțură existențială emoționantă („eu / nu mai miros a griu și-a inserare / ci doar a cărbune...”). Feriți-vă de literaturizare, evitați „imaginile frumoase” — și mai trimiteți.

DINA HORVATH, Zalău — Știți, desigur, că diplomele („titluri de noblete”) sînt uneori simple ornamente; este cu totul fără importanță că nu aveți „decît un banal liceu”, versurile dv. arată și înzestrare lirică și o anumită, consolidată, experiență literară. **Vești despre mine** („Locuiesc pe o insulă în Genia Mijlocie / zugrăvită în culoare trandafirică”), **Cuvîntul, cuvintele, Luptă, Poem șiret, Pentru tine** sînt remarcabile. Cu alte cuvinte, merită — mai trimiteți.

ILARIAN PAUNOIU, Popești, Vilcea — „Stilul sincerității” rămîne, totuși, un stil — și, încă, unul de maximă dificultate. Nu se poate confunda cu lipsa de stil, nici cu simplismul. Or, versurile trimise, în pofida mărturisirilor pe care le faceți și, poate, chiar a dorințelor dv., suferă de literaturizare („Dar nu lipsi la ora cînd / Candidele zăpezi se-astern / În fața ochilor, prelung / Și nu-i mai vezi / Pe-acei ce te-au iubit ades / În veacu-acesta sumbru / Și-acel mit / Care-a rămas neînțeles”). Așadar...

Rubrică realizată de **MIRCEA IORGULESCU**

POSTA SUPLIMENT LITERARA

totul: „Ce vei spune atunci, vei mai ști / oare drumul pe ape al viselor, / vei mai ști pînă unde-ai ajuns / zăpezi albe inconjurîndu-ți proaspete / urmele, vei mai ști să te uiți / în oglinzi, vei mai ști că ești singur / în ceteata de gheață, în acel univers / asamblat, vei mai ști că e încă / te aștept numărînd / înapoi a fiicării secunde cit / mai este din drumul / pe care-l străbat?...” Și pentru că a venit vorba de neglijențe: al treilea vers din **Între zi și noapte** e, fără voia autoarei, chiar licențios. Încercați să renunțați și la formulări tip „limita incomprehensibilă” ori „elementele înțelepciunii antice”, prea pompoase.

CRĂCIUN AUREL, Berbești, Vilcea — „Am încercat și la alte rubrici pt. literatură, dar am primit răspuns neafirmativ și neîntemeiat. De acea vă rog să-mi răspundeți m-ai pe larg privitor la tematica abordată de mine, asupra poeziilor pe care vi le-am trimis”. Am depășit, nu fără efort, baricadele anti-ortografice înălțate în calea lecturii — și n-am regretat, fiindcă iată la ce am ajuns: „doar... pășind / pe străzi in-

generaliza „exemplul lui Montale”, mai precis nu se poate transforma într-o normă, legăturile de acest fel dintre poezii și critici (ori dintre prozatori și critici) sînt determinate de imponderabile suflătești, morale, intelectuale etc. imposibil de planificat, ele nu pot face obiectul unui contract.

MATEI ALDEA, București — Două poezii nu pot fi concludente pentru înzestrarea autorului decît într-un singur caz: cînd aceasta lipsește. Atunci chiar și un singur text poate fi edificator. Nu este însă și cazul dv.; atît **Metamorfoză** cît și **Ruga serii** sînt exerciții notabile, mai ales cea de a doua compoziție remarcîndu-se prin finețe și subtilitate. Mai trimiteți.

ANIȘOARA DUMBRAVĂ, Crucea, Suceava — Mărturisirile dv. sînt foarte interesante: „Am început să scriu poezii de la vîrsta de 16 ani iar azi, la vîrsta de 19 ani, am un total de 34 de poezii. Cam puțin, nu-i așa? Vreau să menționez că adevăratul început a fost decembrie 1987 iar ceia ce scriam pînă atunci a fost o simplă joacă copilăreas-

CARTI RADUSE

Oglinda istoriei *)

Tentația de a scrie despre istorie, indeciză despre perioade destul de îndepărtate în timp pentru a permite o lucidă privire explicativă și integratoare, își află de cităva vreme o dublă sursă generatoare în conștiința omului de cultură. Pe de o parte, este vorba de încercarea — firească pentru spiritul iscoditor al cercetătorului — de a cunoaște și de a facilita și altora cunoașterea substanțială și nuanțată a unor epoci din devenirea umanității. Pe de altă parte, revelarea profilului complex al unui moment istoric semnificativ aduce în atenție anume constante din evoluția civilizației, din structura psihică și, implicit, din acțiunea în planul socialului propriu omului dintotdeauna. Se poate spune, deci, că uitîndu-se în oglinda istoriei, prezentul se înțelege mai bine pe sine însuși. Cred că tocmai aceste motivații au determinat specificul demersului intelectual pe care Barbara W. Tuchman îl întreprinde în **O oglindă îndepărtată — urgisitul secol XIV** (tălmăcirea și postfața de Alexandru Vianu), o minuțioasă portretizare a unei perioade intens frământată de evenimente diverse. Autoarea mărturisește într-un pertinent Cuvînt înainte: „După experiențele cumplite secol XX, avem mai multă compasiune pentru o perioadă zbuciumată ale cărei reguli erau încălcate de presiunea unor evenimente potrivnice și violente”. Și, mai departe: „Intervalul de 600 de ani îngăduie conturarea distinctă a ceea ce este semnificativ în caracterul omului. Oamenii din Evul Mediu au existat în condiții mentale, morale și fizice atît de diferite de ale noastre, încît constituie o civilizație străină. Drept rezultat, acele trăsături de comportament pe care le recunoaștem ca

familiale în mijlocul acestor împrejurări străine nouă se dovedesc constante ale naturii umane”. Evenimentele sînt cercetate cu deplină probitate științifică, dar dezvăluirea lor se face într-o tensionată gradăție a implicațiilor de sorginte socială, politică, economică și culturală. Viața unui secol care a cunoscut multe tulburări de majoră importanță pentru destinul civilizației („Moartea Neagră”, adică epidemia de ciumă dintre 1348—1350, bătălia de la Poitiers, Jacqueria, schisma papală, sfîrșitul războiului de o sută de ani etc.) este prezentată într-o textură densă, printr-o incitantă tehnică narativă. Barbara W. Tuchman își alege chiar și un protagonist — pe seniorul Enguerrand de Coucy al VII-lea —, prin intermediul căruia analizează nuanțat mentalitatea epocii. **O oglindă îndepărtată...** se citește cu aceeași plăcere cu care citim, de obicei, un roman cu multe întîmplări senzaționale, iar, într-un alt plan, dovedește că istoria, cunoașterea ei în profunzime, poate și trebuie să intre într-un fertil dialog cu contemporaneitatea.

GABRIEL RUSU

*) Barbara W. Tuchman — **O oglindă îndepărtată — urgisitul secol XIV**, Ed. Politică, 1988.

Poveste de dragoste *)

Prozator cu buna școală a romanului englez, amator de tradiție ascemenea unui pastor anglican din parohia Casterbridge, Thomas Hardy trece prin două veacuri de literatură și e martorul înfloririi celor mai bizare curente literare. Scrisul lui corect l-ar fi făcut în zilele noastre, cu dragostea lui pen-

trist lovitură de teatru, un scenarist mult căutat. Thomas Hardy face din epic o bombă ce explodează tocmai atunci cînd ești convins că totul s-a terminat și totuși te îndemni la lectură, curios să vezi ce-o să mai inventeze. Recuzita lui Thomas Hardy este dintre cele mai sărace. Și nici lume prea multă n-ai să întilnești în cărțile lui. Poți să te miri fără să greșești, cînd vezi cum i se încheagă scrierea, fără prea mult tărăboi factual. Tensiunea sentimentală stăruie însă și se confundă în dramă. Tess d'Urberville este un bun exemplu. Personajele sînt singurătate și se mișcă de obicei împotriva unor convenții demult uzate — dar funcționînd ireproșabil — cău-tîndu-și propriul eu. Pe fondul unei viziuni pesimiste, fataliste, omul lui Thomas Hardy năzuie, încearcă o prosperitate sufletească, luptă și acest fapt mobilizează proza, îl dă o expresivitate ce nu ține de stil, nici de apelul la idei din alte domenii ale spiritului. Prozatorul a lucrat numai cu uneltele lui, iar recenta traducere în românește a romanului „Two on a tower” (Idilă pe un turn) de Antoaneta Italian acredi-

tează încă o dată acest lucru. „Idilă pe un turn” este un bun roman de dragoste, convențional în felul său, întărit însă în structurile sale și prin exemplaritatea pasiunii lui Swithin pentru știință. Fapt ce îl umanizează pe tînăr, îl dă un viitor credibil și dreptul la iubire. Th. Hardy susține, deci, că dreptul de a iubi se câștigă nu numai prin iubire, ci și prin celelalte componente ale insului ca ființă socială. Prin urmare, „Idilă pe un turn” este un text ce integrează conștiința în fluxul social; sentimentele, oricît de năvalnice ar fi, trebuie să se subsumeze, în cele din urmă, regulilor sociale acceptate, îndelung verificate. Și totuși cartea lui Th. Hardy, romancierul care a scris și „Departate de lumea dezlănțuită”, și „Jude neștiutorul”, și „Primarul din Casterbridge” ne demonstrează (în acest caz nici o demonstrație nu e în plus) că iubirea este un lucru „foarte personal”.

EUGEN MIHĂESCU

*) Thomas Hardy — **Idilă pe un turn** — Editura Eminescu, 1988.

Ilustrații de **VASILE GUGIGORE**

„Poezia a fost întotdeauna divanul arabilor”

(Urmare din pag. a XII-a)

pe cei mai serioși dintre ei. În primul rînd Hamid Said, pe care l-ați și cunoscut, apoi Sami Mehdi, Jusef Raseagh, Hasab Al-Sheikh Jafar. Din tînăra generație aș vrea să amintesc pe Adnan Saegh și Jawad Al-Hattab. Dintre tineretele poete aș aminti-o pe Rim Kais Kubba. Din păcate nu avem prea multe poete.

— **Tipărirea unei cărți de poezie este un eveniment?**

— Tipărirea unei cărți de poezie poate fi un eveniment. Ea se difuzează în toată lumea arabă. Cînd o tipărește statul, înseamnă 10—15 mii de exemplare. Cînd și-o tipărește singur poetul, ceea ce se întîmplă frecvent, rar cine depășește 5 mii de exemplare fiindcă este destul de scump să faci acest lucru.

— **Cum vedeți soarta poeziei în viitor?**

— Poezia a fost și va fi înaintea științei și filosofiei. Ea este limba care vine din profunzimea sufletului. Probabil că numărul mic al poezilor acum indică o refulare a sentimentului, o introvertire. Și totuși poezia nu va fugi de om și din el. Ea nu va deveni niciodată o industrie. Ea va continua să fie expresia cea mai frumoasă a ființei noastre. Și nu-i puțin lucru.

Havana

Aterizăm la Havana în plină noapte, după ce, cu nu mai mult de jumătate de ceas înainte, zburam de-a lungul coastelor americane, sub lumina unui uriaș soare incandescent. Dar — așa cum aveam să aflăm și apoi să mă conving — la Tropice noaptea se așterne brusc, astrul zilei dădând senzația că se desprinde pur și simplu din legăturile ce l-au ținut atârnat pe cer, prăbușindu-se, aproape vizibil, sub linia orizontului. La Havana e, așadar, noapte, o noapte pur tropicală, incensă și umedă, închisă parcă într-o uriașă saună finlandeză. În jurul proiectoarelor de pe pistă, într-un zumzet infernal, roiuri de insecte fac aerul să vibreze mai abtâr ca motoarele unui turboreactor ce tocmai se pregătește să decoleze. Imaginația începe să lucreze febril, clișee generate de lecturile adolescenței prind să se deruleze obsedant: țințari de dimensiuni hiperbolice, care atacă în cohorțe neobosite, purtând cu ei frigurile galbene, bungalovuri pierdute în vegetația luxuriantă, în care plase și perdele se

vor inexpugnabile în fața atacurilor invaditorilor nocturni, reptile care se devorează sub lumina unei luni halucinantă. Cît de false s-au dovedit pînă la urmă toate aceste temeri! Un hotel sclipind de curățenie ne întâmpină primitor, iar aparatele de aer condiționat date la maximum, te transportă în răcoarea binefăcătoare a unei păduri de conifere de pe plaiu-

cu dărnicie, de la primul contact, frumuseților pe care le simți, de la bun început, calde — nu doar la sensul propriu al cuvintului — apropiate, familiare. Oraș solar, scaldat într-o lumină generoasă, exuberantă, oraș-grădina, cu parcuri și avenide străjuite de coloanele maiestruoase ale palmierilor, oraș ce-și oglindește siluetele grațioase ale clădirilor sale într-un

apoi, de aici, spre zona bătrînei fortărețe-menite să apere, în veacurile trecute, de incursiunile repetate ale piraiților — și mai departe, spre cartierul vechi al orașului, unde, într-o momentă circumscrioară, Hemingway își sorbea liniștit cotidianul „daiquiri”, spre impresionanta clădire a Capitolului. De aici, drumurile te poartă spre Plaza de la Revolución, perimetru simbolic și loc de întâlnire al locuitorilor Havanei la ceasul marilor sărbători naționale. În apropierea imensei piețe, pe una dintre colinele orașului, se înalță clădirea albă, cu fațada susținută de grațioase coloane în stil elenistic, a Universității, prestigios lăcaș de cultură și una dintre cele mai vechi instituții de acest gen din America Latină. Universitatea este veche, iar istoria ei se îngemănează mereu cu tradițiile luminoase ale luptei și aspirațiilor poporului cubanez pentru libertate, pentru o viață nouă și demnă. Ea este un simbol nepieritor al tinereții.

AUREL PERVA

POPASURI

rile natale. Țințarii nu avem să văd în tot timpul șederii în captivitate cubaneză, roiurile de pe aeroport nefiind decît inofensivi fluturi de noapte, superbe exemplare ce ar face mîndria oricărui colecționar împătimit de coleoptere. Iar surprizele, adevăratele surprize ale periplului cubanez aveau să se înălțuie odată cu răsăritul soarelui. Havana face parte din acea categorie de orașe care își etaleză,

golf de un neasemuit pitoresc, Havana se întindează adînc în memoria vizitatorului și prin oamenii săi, ospitalieri, deschiși și calzi, veseli și prietenoși, așa cum simtem și noi, românii, la cealaltă extremitate a latinității. Șosele drepte, bine asfaltate poartă spre Malecon, cartier ridicat pe verticală chiar pe malul mării, loc preferat pentru desfășurarea celebrilor și pitoreștilor carnavaluri havaneze,

TABELA de MARCAJ

Victoriosii

Palloseura Turku ne-a primit cu o ninsoare aprigă și pentru renii din apropiere, iar pe deasupra un geruleț care-ți lipea buza de sus cu cea de jos și nările — una de alta, glasindu-te cu chiciură din cap pînă-n picioare. Pînă și renumita instalație de încălzire, aranjată sub terenul „Kupitta”, părea să nască gheața unui patinoar artificial, drept pentru care am putut vedea un nou gazon refrigerat. Alde laponii instruiți de Tommy erau surizători și plini de veselie, crezîndu-se călare pe situație, pe noi și pe troiene, în drum spre tragerile din borcanul de la Zürich. Ei, aș... Victoria, transformată în formație polară, după-ncercările la care-a fost supusă-ntii la Minsk și-apoi la București, a luat și iarna nordică în piept, băfindu-se cu vitejie extraordinară pentru o performanță unică în palmaresul ei. Și-a obținut-o într-un meci dramatic, în care am murit și-am inviat de multe ori, explodînd de fericire sau tremurînd de emoție nu o repriză, nici două, ci 96 de minute absolut interminabile, în care olandezul Thomas s-a jucat cu pulsul nostru ca o pompă de transfuzie! Ce meci a fost!... La 2-0 pentru noi, stăteau laponii troieniți și nemișcați, de parcă intrase pe teren inuși Fram—ursul polar, jongler și scamator, care le ascusese obiectul sub nămeți, rostind formula „Uite-l, nu e!” Nici acum nu-mi explic prin ce miracol au scăpat nepoții lui Paavo Nurmî de o înfrîngere la scor chiar pe ghetarul „Kupitta”, dar nu încapă îndoială că Lipponen și ortacii săi au alergat cu disperare pe puțin vreo două maratoane, ca să ne ia calificarea de sub nas! Nouă?! Inseamnă că nu-i știți pe inimoșii lui Halagian, că n-ați aflat ce poate Mîrea cînd e extraordinar, ce face Marcel Coraș cînd vrea el să-nnebunească o tribună sau ce continental joacă Victoria, cînd merge la... victorie! Marile calificări sînt cele care te aduc în pragul infarctului, iar asta a fost una dintre ele, neasemuit de frumoasă și de meritată, nu numai pentru că ușor putea fi 6-2 pentru noi, dar și tocmai pentru că eliminații noștri, finlandezii, se bucurau copilărește că ne-au învins cu 3 la 2 la ei acasă, în minutul 96! Victoriosii sînt, însă, „victorienii” și le mulțumim!

HORIA ALEXANDRESCU

P.S. După meci, la un pahar de căpsunică finlandeză, olandezul Thomas ne-a destăinuit că se retrage din activitate și că vechiul său cronometru „Seiko”, ce l-a slujit vreo 25 de ani, o mai fi îmbătrînit și el!

La revedere, Mister Thomas, pică nu-ți purtăm!

Redescoperirea muzeelor

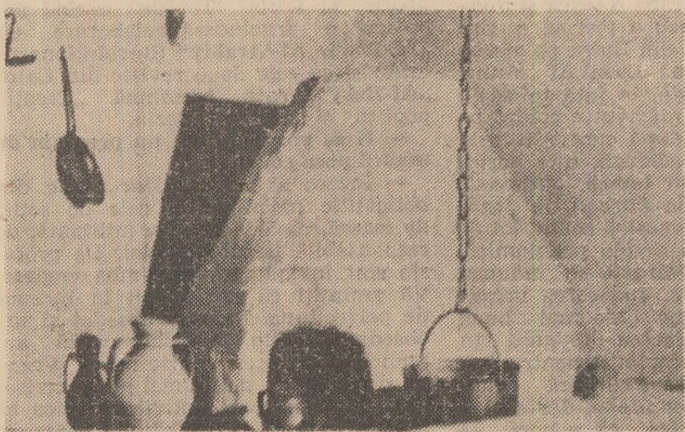
VATRĂ DE CASĂ DIN DUMITRA, Muzeul Satului și de Artă Populară București

Selenara alcătuire pe care o vedem alături este parte integrantă dintr-o gospodărie țărănească din Transilvania. Face corp comun cu banalul cotidian al țaranului din această parte a țării și, totodată, probează, cu elemente puține, sobre, o civilizație arhaică, îndeajuns spiritualizată, unică. Simplitatea alcătuirilor, liniile „ergonomice” dau nu numai impresia unor pregnante utilități de fiecare zi, ci și o concluzie clară

că aceste întrebunțări s-au făcut și din perspectiva unui simț artistic mult exercitat. Albul uluitor evidențiază grija pentru curățenia devenită, parcă, o definitorie prejudecată. Sugestiv, inventarul din jurul vetei propune îndeminare, hrana fiind preparată repede, simplu, altele, cu totul altele predominînd în viața agricultorului, a sateanului care doar iarna ce se-nvecina cu vatra. Și, poate,

tocmai de aceea vatra este de un alb imaculat, menit să sporească lumina focului, ca o oglindă în spatele unui simbur de lumină. Fragilitatea se întilnește doar la ceramica alăturată, simplă, restul e solid, bine alcătuit, fără să dea bătaie de cap. Forma captorului duce la ideea unei integrări în spațiu, la o împăcare cu aerul și cu lumina, cu interiorul casei adînc înrădăcinate în pămînt.

Vatra de casă din Dumitra este o probă a unei civilizații străvechi, cu o cultură materială bine ancorată în ritmul vieții zilnice.

Gabriel Garcia Márquez

Dragostea în vreme de cînmă

ROMAN

Se bănuia că Lorenzo Daza era om bogat, căci trăia bine fără să aibă vreo meserie cunoscută, și cumpărase cu bani gheață casa din parcul Evenghelilor, a cărei restaurare trebuia să-l fi costat cel puțin dublu cît plătitese pe ea. Fiica studia la colegiul Apariției Sfintei Fecioare, unde domnișoarele de neam învățau de secole arta și îndatorirea de a fi soții harnice și supuse. În timpul Colonei și al primilor ani ai Republicii erau primite acolo numai moștenitoarele marilor nume. Dar vechile familii ruinate de independență trebuiau să se supună realităților noii vremi iar colegiul și-a deschis porțile tuturor aspirantelor care puteau plăti, fără să se mai îngrijească dacă aveau pergamente, dar cu condiția esențială de a fi fiice legitime din căsătorii catolice. În orice caz, era un colegiu scump, iar faptul că Fermina Daza studia acolo era prin el însuși un indiciu al situației economice a familiei, deși nu și al condiției ei sociale. Informațiile acestea îl încurajară pe Florentino Ariza, căci îi arătau că frumoasa adolescentă cu ochi migdalati era accesibilă visurilor sale. Cu toate acestea, regimul strict la care o supunea tatăl ei se dovedea foarte repede drept un inconvenient de netrecut. Spre deosebire de celelalte eleve, care mergeau la colegiu în grupuri sau însoțite de o servitoare bătrînă, Fermina Daza se ducea totdeauna cu mătusa ei nemăritată, iar felul în care se purta demonstra că nu-i era permisă nici o abatere.

În acest mod nevinovat își începu Florentino Ariza viața secretă de vînător singuratic. De la șapte dimineața se așeza singur pe scaunul cel mai ascuns din părculeț, prefăcîndu-se că citea o carte la umbra migdalilor, pînă cînd o

vedea trecînd pe fecioara de neatîns cu uniforma în dungi albastre, cu ciorapii pînă la genunchi prinși în jartiere, cu ghetete bărbătești avînd șireturi încrucișate și cu o singură coadă groasă, cu o fundă la capăt, ce-i atirna pe spate pînă la talie. Mergea cu o ținută mîndră, naturală, cu capul drept, privirea imobilă, pasul repede, nasul în vînt, stringînd, cu brațele încrucișate, geanta cu cărți la piept, și cu un pas de căprioară care o făcea să pară că nu se supune gravitației. Alături, de-abia ținîndu-se de ea, mătusa cu rasa cenușie și cu cordonul Sfințului Francisc nu lăsa nici cea mai mică posibilitate să se poată apropia cineva. Florentino Ariza le vedea trecînd la ducere și la întoarcere de patru ori pe zi și o singură dată duminica, la ieșirea de la liturghia mare, și asta îi era deajuns. Încetul cu încetul începu s-o idealizeze, atribuindu-i virtuți greu de dovedit, sentimente inchipuite, și după două săptămîni nu se mai gîndea la altceva decît la ea. Așa că decise să-i trimită un bilețel simplu, scris pe ambele părți cu frumoasa sa caligrafie de scrib. Dar îl ținu în buzunar mai multe zile, gîndindu-se cum să i-l dea, și în timp ce se gîndea mai scria alte foi înainte de culcare, așa încît scrisoarea inițială se transformă cu vremea într-un dicționar de declarații de dragoste, inspirate din cărțile pe care le învățase pe dinafară tot citîndu-le în timpul așteptărilor din parc.

Căutînd modalitatea de a-i înmîna scrisoarea, încercă să le cunoască pe unele dintre elevele de la Apariție, dar făceau parte dintr-o lume destul de îndepărtată de a sa. Apoi, tot întorcînd ideea pe-o parte și pe alta, nu i se părură prudent ca cineva să-i afle pretențiile.

Cu toate acestea, reuși să afle că Fermina Daza fusese invitată, la cîteva zile după ce sosise, la un bal de simbătă seara, și că tatăl nu-i dăduse voie să ia parte, cu o frază categorică: „Fiecare lucru se va face la timpul lui”. Scrisoarea avea mai mult de șaiseci de foi scrise pe ambele părți cînd Florentino Ariza nu mai putu să mai reziste la apăsarea secretului și se mărturisă fără ascunzișuri mamei sale, singurului om căruia-și permisea să-i facă unele confidențe. Trănsit Ariza fu mișcată pînă la lacrimi de candoarea fiului ei în probleme de dragoste și încercă să-l orienteze cu sfaturile ei. Începu prin a-l convinge să nu dea teancul liric cu care n-ar fi reușit decît s-o sperie pe fetița viselor lui, pe care o bănuia la fel de necoaptă ca și el în afaceri de inimă. Primul pas, îi spuse, era să izbutească să facă ceva așa încît ea să-și dea seama de interesul lui, pentru ca declarația să n-o ia prin surprindere și să aibă timp să se gîndească.

— Dar mai ales, — îi zise —, prima pe care trebuie s-o cucerești nu e ea, ci mătusa.

Amîndouă sfaturile erau înțelepte, fără îndoială, dar venite prea tîrziu. În realitate, în ziua în care Fermina Daza fu o clipă neatentă la lecția de citire pe care i-o da mătusii ei și ridică privirea ca să vadă cine trecea pe coridor, Florentino Ariza o impresionase prin aura sa de om părăsit. Seara, în timpul mesei, tatăl ei vorbise despre telegramă și astfel ea află ce căutase Florentino Ariza la ea acasă și care-i era meseria. Aceste știri îi măriă interesul, căci pentru ea, ca pentru atîta lume din vremea aceea, invenția telegrafului avea ceva comun cu magia. Așa că-l recu-

noscu pe Florentino Ariza de prima oară cînd îl văzu citînd sub pomii din părculeț, deși n-o puse deloc pe gînduri pînă cînd mătusa n-o făcu să-și dea seama că se afla acolo de mai multe săptămîni. Apoi, cînd îl zăriră și duminica la ieșirea de la liturghie, mătusa sfîrși prin a se convinge că atîtea întîlniri nu puteau fi întîmplătoare. Spuse: „Doar nu pentru mine s-o fi deranjînd atîta”. Căci, cu tot comportamentul ei auster și cu rasa de penitență, mătusa Escolástica avea un instinct al vieții și o vocație a complicității care erau virtuțile sale cele mai mari, și numai ideea că un bărbat era interesat de nepoata ei îi provoca o emoție irezistibilă. Cu toate acestea, Fermina Daza era la adăpost chiar și de simpla curiozitate a dragostei, și singurul lucru pe care i-l inspira Florentino Ariza era puțină milă, pentru că i se părea că era bolnav. Dar mătusa ei îi spuse că era nevoie să fi trăit mult ca să cunoști adevărata fire a unui bărbat și că era convinsă că cel care se așeza în parc pentru ea să le vadă trecînd putea fi bolnav numai de iubire.

Mătusa Escolástica era un refugiu de înțelegere și de afecțiune pentru fiica unică a unei căsnicii lipsite de dragoste. Ea o crescuse de la moartea mamei, iar în relațiile cu Lorenzo Daza se purta mai degrabă ca un complice decît ca o mătusă. Așa încît apariția lui Florentino Ariza fu pentru ele una dintre multele distracții intime pe care obișnuiau să le inventeze ca să-și petreacă orele de plătiseală.

În românește de MIRUNA IONESCU

(Va urma)

„POEZIA A FOST ÎNTOTDEAUNA DIVANUL ARABILOR”

De vorbă cu poeta RASHIDAH ALUGAILLY — Irak

**ÎN EXCLUSIVITATE
PENTRU
SUPLIMENT**

Fascinantă și plină de surprize pentru mine lumea arabă. De la șocul meteorologic (după patru ore și jumătate de zbor, treceam fără amărăciune de la subă, fular și căciulă, la vestimentația rezumată a cămășii cu minceă scurtă), aveam să ajungem, într-o gradație deloc îngăduitoare, la descoperirile tinind de civilizația socială și civilizația sufletului. O lume orgolioasă și fastuoasă, dependentă de nuanță, croită din filigranuri și arabesc. Bagdadul, oraș cu peste patru milioane de locuitori, cu podurile lui invariabil verzi, aruncându-se peste riul Tigru, rămâne una din bijuteriile și minunile Orientului. Un calif fascinat de tileul poveștii, imortalizat în bronz, continuă să asculte poveștile unei Șeherezade conștiente de puterea salvatoare a imaginației și cuvintului, transformind un eros crud, scurtător de vieți din plică-seală, într-o conștiință atentă la relieful sufletese. Grupul statuar se află pe malul drept al aceluiași riu, între dughele care prăjese pe jar direct lângă apă, pești abia domoliți din zbatere, pregătind faimosul mazgul care subțiază iute punga turistului poticios.

La Babilon, peț de aproape o sută de kilometri de capitală, aveam să petrecem prima zi întreagă în Irak, participând la un festival arab de poezie — Mirbad — care-a reunit (e cel mai mare din cîte știu) circa 2.000 de poeți, critici literari, ziariști de la publicații culturale invitați de gazde, pe cheltuielile lor, din toate colțurile lumii. Vom transmite poate în alte însemnări impresiile noastre despre celata lui Nabucodonosor, despre codul lui Hammurabi, despre lei și grifonii supraviețuind de mii de ani pe zidurile porții zeiței Istar. Ne vom opri acum la poezii cunoscute aici și la discuția începută cu un an în urmă de revista noastră pe o temă care a suscitat un deloc protocolar interes și aici — poezia la sfîrșitul mileniului, poezia încercînd să supraviețuiască în condițiile grabei și tehniceizării mondiale.

Poeta Rashidah Alugailly (n. 6.IX — 1945), a fost una dintre personalitățile cele mai incitante și expresive ale festivalului Mirbad. Întîmplarea a făcut să ne cunoaștem la Babilon, intervenind în favoarea-mi într-o discuție despre islamism pe care-o aveam cu poeta din Egipt Alia Al Gaar. Aceasta din urmă, înveșmintată în stralele tradiționale arabe, pleda pentru rigorile vieții femeii arabe, izolate de tumultul vieții sociale, dar înfinit mai cîștigate în planul afectului meditativ. Eu — ne plimbam cu Elias Sinopoulos, poetul-șef al scriitorilor greci, pe sub zidurile restaurate ale Babilonului — turnam paie pe foc, caricaturizînd izolări și pledînd pentru egalități de stil european. Așa ne-am cunoscut. Aveam să ne vedem la Bagdad, eu reprezentînd țara mea, Rashidah Alugailly într-o dublă postură de reprezentantă a poeziei arabe irakiene și de directoare a compartimentului educație și literatură din Ministerul Educației. Aveam să aflăm apoi că Rashidah este și una dintre publicistele cele mai active din țara sa, avînd rubrică permanentă sau scriind frecvent în cîteva mari reviste arabe din Franța, Anglia, Kuwait și.

Discuția noastră la Bagdad a consolidat o prietenie și mi-a relevat delicata personalitate a unei poete din această parte de lume.

Sînt originară — mi-a spus Rashidah Alugailly — din sudul Irakului. Mi-am petrecut copilăria între palmieri, într-un oraș vechi, antic din guvernoratul Thikar. În acest oraș, pentru prima dată arabii i-au învins pe perși. Aici veți găsi numeroși poeți, muzicieni și artiști în general. Explicația ar putea consta în frumusețea fără seamăn a naturii. Este un oraș al grădinilor și al florilor. Orașul meu a avut un rol de seamă și-n revoluția irakiană. În acest

oraș m-am format ascultînd de mică versuri din poezia arabă clasică recitate de tatăl meu. Ei și orașul natal au făcut din mine o poetă.

— Fără îndoială că v-ați născut poetă. Altfel nici tatăl dumneavoastră și nici natura, oricît de pilorească ar fi fost ea, n-ar fi izbutit să modeleze o poetă adevărată.

— Cred că aveți dreptate. Ei au cizelat ceea ce era bun în mine. Tata m-a învățat o serie de poezii din literatura veche care slăveau vitejia, eroismul poporului nostru. El intuia de atunci că voi avea un rol în cultură. Rețineam cu ușurință orice și mai ales versuri. Una din pasiunile mele era să mă așez pe malul Eufratului și să contemplu apa, cerul și palmierii. Apa Eufratului este sălcie și traversează zone argiloase. Mă izolam, priveam lumea din jur și visam să devin o persoană cu un rost în acest univers. Am început astfel să scriu poezie de foarte timpuriu, mai mult o poezie interogativă față de mine însămi: cum poate deveni omul perfect, ce trebuie să facă pe lumea asta, ce trebuie să lase în urma lui? Probabil faptul că am învățat Coranul pe de rost a jucat un rol în orientarea gîndurilor mele. Mă obseda perfecțiunea. O altă pasiune a copilăriei mele a fost să urmăresc relațiile dintre tatăl meu și mama mea. Tatăl meu a fost un literat și în același timp om al legii. Ca o informație particulară, era cu 15 ani mai mare ca mama și din păcate nu era de loc un om frumos. Mama în schimb era deosebit de frumoasă și pe deasupra dintr-o familie foarte bogată. Între părinții mei erau deosebiri mari de pregătire, preocupări, fizionomie. Cînd am înțeles cum stau lucrurile am întrebato pe mama cum de s-a măritat cu tata și ea mi-a răspuns că a trebuit să se supună voinței tatălui ei. Așa e la noi. De la acest înțeles eu am pornit pe o altă cale a sensurilor vieții și luptei mele.

— Noi europenii știm puțin despre legile familiei arabe, iar ceea ce știm ține mai mult de pitoresc, de vechile povești cu haremuri și așa mai departe.

— Astăzi numai în cazuri speciale un bărbat poate avea mai multe soții. Dacă femeia nu are copii, legea permite soțului să-și aducă o altă soție și în cel mai fericit caz s-o mențină pe prima, dacă vrea, ca servitoare. Copiii sînt legea fundamentală a familiei arabe. Dealtfel și părinții mei au avut șapte copii cu toată această lipsă totală de dragoste. De fapt, tata a iubit-o cumplit de mult pe mama, în timp ce ea nu l-a iubit deloc. Asta n-a împiedicat-o să fie o bună soție, să-și îndeplinească obligațiile dictate de legile noastre, așa cum fac toate femeile de la noi fiindcă religia și apoi societatea impun acest lucru.

— Ați spus că acest amănunt de viață a dictat sensuri ale luptei dumneavoastră. La ce vă referiți?

— Am învățat întotdeauna cu pasiune pentru a ieși din condiția femeii arabe obișnuite. Tata a găsit curînd în mine un aliat de nădejde în această familie unde nu era iubit. Mama a încercat să mă facă să înțeleg rosturile femeii în societatea noastră. Eram primul lor copil și, firește, un motiv de tacită dispută între ei. M-a preocupat mult situația femeii în lumea irakiană, arabă și apoi mondială. Am analizat situația femeii noastre în raport cu lumea civilizată. Așa se face că la 14 ani am publicat primul articol care a stîrnit mare vîlvă. Se chema „Bărbații sînt niște copii mai mari”, articol în care încercam să-i înjosec pe bărbați pentru puterile lor nelimitate. „Tot geniul bărbatului e pus în slujba culegerii minunatului fruct din livada femeii” — scriam acolo. A fost, firește, un protest general. Tatăl meu a primit o serie de proteste, iar eu unde mergeam eram întrebată „de ce

ai făcut asta?”. Peste tot spunem că bărbatul crește în brațele femeii ca un copil și revine în brațele ei ca iubit sau soț. Pornind de la această idee și de la egalitatea bărbatului cu femeia, am fost prima femeie din neamul meu și din întreaga zonă care a refuzat teregeana. Am fost prima femeie care a urcat pe scenă să țină discursuri sau să spună poezii. Toate rudele mele au protestat vehement, aducînd argument viața cuminților mei veri. Cu scandalul s-a ajuns pînă acolo încît unul din frații tatei l-a renegat oficial ca frate. Tata, pe care l-am cîștigat de partea mea, le-a răspuns întotdeauna că „Rashidah e mai presus de verii ei”. Nimeni nu putea concepe ca o fată să meargă pe stradă cu fața descoperită singură și, mai mult, să se adreseze unui bărbat, ceea ce eu făceam fără nici o reținere.

— Publicista de mai tîrziu era anunțată de pe acum. Poeta cum s-a format, însă? Poezia era tot a unei răzvrătite?

— Eram mai degrabă o lirică și o visătoare. Norocul meu a fost să o am profesoară la liceul din Basra pe marea povestitoare irakiană Daza Al Amir. Ea a declarat o dată, în fața tuturor: „veți fi mîndre că ați avut-o colegă pe Rashidah”. Basra, după cum știți, este orașul frumuseții, căldurii, este portul irakian cunoscut în lumea întreagă. Festivalul de poezie Mirbad, la care participați dumneavoastră acum, tot de aici a pornit. În perioada preislamică, în vechea piață Mirbad, se adunau poeți, critici, public. Judecarea versurilor se făcea pe loc. Cele mai bune erau reținute și circulau din gură în gură. Poeții erau răsplătiți pentru harul lor. În Basra se păstrează acum moravurile originare arabe, dar e și o lume — poate pentru că e port — deschisă noului, civilizației. În această lume deschisă, în această climă blîndă m-am format în anii adolescenței mele. Primele poeme le-am dedicat naturii. Mergeam întotdeauna pe insulița Sindbad, îmi băgam picioarele în apă și scriam poezii despre frumusețea acestei insulițe. După ce scriam o poezie ce credeți că făceam? O aruncam în apă ca nimeni să nu știe secretul intimității și dragostei noastre. Consideram că palmierul, care-n arabă e feminin și țărnelul care-i masculin sînt părinții mei. Cînd ajungeam în acel loc izolat mai întîi sărutam palmierii și țărnelul, simțînd că sînt mereu cu ochii pe mine.

— Înțeleg că n-ați aruncat chiar toate poeziile, dovadă că ați publicat o carte, apoi altele. Aș vrea să știu care-s căile și rigorile debutului în țara dumneavoastră?

— E destul de complicat. Te citește foarte mulți oameni care decid. Apoi cheltui o grămadă de bani. Pentru mine era o perioadă cînd cîștigam deja din publicistică. Toți banii îi trimiteam acasă, părinților mei. Pe vremea aceea cei care mă întilneau spuneau că-s o femeie făcută nu pentru trudă intelectuală, ci pentru dragoste. Ei îmi vedeau însă numai chipul și mă întrebam dacă știu ce-i în sufletul meu. Firește că nu știau. Deci nu era adevărat, n-au nimerit-o. Pentru mine dragostea este un schimb echivalent, o armonie perpetuă, o înflăcărare continuă și dăruire. Ea nu ține de necesități fizice. „Dorul care este potolit prin întîlniri nu mai e dor” — spuneva un scriitor arab. De la această idee am pornit în al doilea volum al meu de versuri cel publicat după „Buna vestire” și intitulat „Fructul timpului ce va veni”. Totdeauna în viață am avut o speranță, o speranță luminoasă pentru care am trăit.

— (Aici Rashidah recită în arabă cîteva versuri. Ascult modulațiile vocii, amestecul de candoare și forță. O rog să mi le transcrie în arabă, în speranță că le voi traduce prin mijlocirea unui

cunoaștor al limbii arabe. Serie iute și caligrafică, cu mina stîngă. O întreb de ce scrie cu mina stîngă?).

— Toată lumea scrie cu mina dreaptă. M-am străduit de mică să scriu cu mina stîngă. Toată viața mea m-am opus obișnuințelor.

— Această luptă cu obișnuitul ascunzînd de și o sete de glorie, de celebritate?

— O mare faimă am cîștigat-o fără să-mi propun prin anchetele mele sociale citite de foarte multă lume. Publicam frecvent la revista „Lotus” care este a Uniunii Scriitorilor afro-asiatici și apare în Tunisia. De asemenea am publicat și public în revista „Al-Arab” (Arabul), care apare la Londra în limba arabă, în revista „Al-Yaqatha” (Deșteptarea) care apare în Kuwait. De asemenea în ziarul „Al-Anba” (Știrile) tot din Kuwait. În Irak public permanent la două ziare „Al-Irak” care-i ziarul oficial și „Al-Kadisia” și în revista „Al-Mara'a” (Femeia). De curînd am început colaborarea cu revista „Al-Tadamun” (Solidaritatea) care apare la Paris. Tot de curînd am început o fructuoasă colaborare cu „Al-Tha'ir Al-'Arabiyy” (Revoluționarul arab) și cu cele două reviste din Cairo „Al-Ibda” care înseamnă „Creație poetică” și „Sir” — Poezia.

— N-aș zice că aveți un program de muncă prea comod!

— Încerc să nu neglijez nimic din obligațiile mele, de la cele de soție, de mamă, pînă la cele de militanță, de responsabilită pe plan social. De profesie sînt învățătoare de limba engleză. Vă amintii că am vorbit la început de perfecțiune. Ea m-a obsedat și mă obsedează. Din această cauză am muncit și muncesc foarte mult. Vreau să demonstrez nu numai prin scrisul meu, ci prin toată activitatea mea că femeia este egala bărbatului, ceea ce în lumea noastră arabă e încă greu de demonstrat. Pînă una alta eu am izbutit, slavă domnului, să dovedesc că exist. Copiii mei nu s-au plîns niciodată că-i neglijez, că nu le acord toată dragostea și căldura. Sînt o ființă care vrea să comunice. Am mulți prieteni arabi. Voi avea sper și prieteni români. Am o mare admirație pentru popoarele est-europene pentru că sînt popoare luptătoare care-și creează viitorul cu propriile lor mîini. Omul arab dorește noul, dar ezită încă. Pendulează între moștenirea apăsătoare a trecutului și dorința lui de a deveni un om modern, care să astupe prăpastia existență între ei și celelalte civilizații. Din această cauză mulți arabi merg să studieze în străinătate, vor să se pună de acord cu ce-i nou în lume. Arabul dorește foarte mult să aibă contact cu omul cult de la care să învețe mereu ceva. Drumul nu e însă așa ușor. Sînt multe opreliști. Observ la tineretul nostru o energie capabilă să-l ducă spre pasul cel mare, să fim și noi alături de celelalte popoare. La noi e o încercare acum de renaștere națională. În fiecare oraș se deschid noi școli și noi institute. Sîntem însetați să cunoaștem alte experiențe umane.

— Poezia arabă are o mare tradiție. Ce este Mirbadul de astăzi în raport cu cel de ieri?

— Mirbadul de astăzi este renașterea Mirbadului de demult. Este acum a noua ediție a festivalului la care participă nu numai poeți arabi ci și din Europa, America, Asia. Poezia a fost întotdeauna divanul arabilor. Astăzi încercăm o renaștere a tradițiilor poetice într-un stil modern, contemporan.

— Ați putea să-mi numiți cîteva poeți importanți din țara dumneavoastră, poeți contemporani firește?

— N-aș putea spune care din ei e mai bun. Apoi cînd se va traduce revista dumneavoastră la noi, ei se vor întreba de ce l-am preferat pe unul sau pe altul. Mulți sînt buni. Voi aminti

LUCIAN AVRAMESCU

(Continuare în pag. a X-a)